

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.
Budapest, VI. Vácikörut 23

hova minden küldemény intézendő.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt. —
Félévre 4 » —
Negyedévre 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

A Tórah örömnepére. (Szimchasz-Tórah). Vers. Makai Emilől. — A diadalmas reakció. Vá-
zsonyi Vilmostól. — Sabbatai Zevi. — Az első
halott. Mardochai Hajehuditól. — A debreczeni
izr. anyahitközség nyilatkozata. — Zsidó legény-
egylet. Dr. Barna Emilől. — Zsidóüldözések
Oroszországban. — Választások a technikán. Ba-
logh Jenőtől. — Zsidó-magyar írók és tudósok. II.
(Körösi József.) Szerkesztő dr. Feleki Sándor.
— Lengyelország zsidó királya. — A kiházasítók.
Humoros lengyel-zsidó elbeszélés. — Előfizetési
felhívás. — Hazai hírek. Külföldi hírek — Hirdeté-
sek.

Naptár:

Vasárnap (1890 október 5) 5651. Tisri hó (30 na-
pos) 21-ike. Hóssánnó-Rábbóh. Hétfő 22-ike.
Semini-Aczeresz ünnepe. Muszafután «Mazkir.»
Kedd 23-ika. Szimchasz-Tórah ünnepe. A 9 napos
Szukosz-ünnep utolsó napja. Szerda 24-ike. Csü-
törtök 25-ike. Péntek 26-ika. Szombat 27-ike. Mu-
szaf előtt bejelentik az új holdat (m'vorchin ha-
chódes). Délután először olvassák «Borchi Nafsi»-t.
Hetiszidru: B'résisz.

A TÓRAH ÖRÖMÜNNEPÉRE.

(Szimchasz Tórah.)

Élt egykor a gondatlan ősi napokban
Egy nép, lealázva a többi között;
S azt zengi csodásan a szép rege róla,
Hogy fény lebegett tova törzse fölött.
Még lüktetett ifju szívében — eszme,
Becsülni tanulta az ősi igét;
S dicső ideált világra teremtve,
Szennyfolt sohse fődte be tiszta nevét.

A boldog idők lepereregtek a muliba,
Sivár a jelen, kibülöben a mult;
A régi utat ma lövés koszorozza,
Mint ősök imádtak, — ah! »rég elavult.«
A tél hidegét ki cseréli tavaszra?
Dacolván ki léphet a — század előtt?
Kor szelleme lüktet az emberi agyba!
Ah! nincs ki dicsérje a régi időt!

Haladni előre! a merre csak ut van,
Egymást letiporni: a legszebb erény;
Mi szép baladás: lenyügözni a multat
S kacagni az ősök »balga« hitén!
Mi szép, letekinteni büszke magasból,
Hová felemelt a »dicső tudomány«,
Ugy duzzad a szív is a büszke szavaktól, —
S a »dajkamesét« ki bigyje ma már?

Ujjong-e a nép ma? Örülnek a vénnek?
Szívből fakadott-e a dal igazán?
S az ifju amott, ki imára betévedt,
Hogy mért ez öröm, vajjon érti talán?

Mi rejlik a biblia végszakaszában,
Mért lett befejezve az isteni tan?
Hisz ő sohse kezdte, nem égett utána,
Nem érti e régi szokásba mi van?

Nem tépte ugyan el az ős köteléket,
De vértanú! — Nincs, ki tagadni meri;
Rég nyerne babért, szebb lenne az élet,
Ha végre az ősi hitet leveti.
A régi szokást sohse tudta szeretni,
Szívébe nem érzi a végtelen irt; —
»Ó-khald« — tüklet a fejébe beverni
Hajb! úgy is elég sok időbe került!

Oh, satnya utóda dicső vadeknek,
Nem futja be szégyen az arcotokat?
Való, hogy enyészet e földön a csej csak,
S hogy nincs ideál, mit elérni szabad?
Hogy nincs csak egy Isten: az emberi elme,
Mely önercével vív ki nagyot? —
Ne várd az időt, a mi visszatérne,
Oh jaj, ne idézd le a bösz haragot!

Élt egykor a gondatlan ősi napokban
Egy nép, lealázva a többi között,
S azt zengi csodásan a szép rege róla,
Hogy fény lebegett tova törzse fölött. —
Oh vajha megállna idő folyamában,
Mig végre mi is új létre kelünk;
Többé ne legyen soba éji homályban, —
Nap lángja borítsa be régi nevünk!

Makai Emil.

A diadalmas reakció.

Csapás csapás után éri az osztrák liberális elemeket. Az antiszemita féktelen terrorizmusa egyre nagyobb sikereket mutat fel; a bécsi községtanácsban az antiszemita már nincsenek távol a többségtől, az alsó-ausztriai tartomány gyűlés választásokon pedig győzelmet győzelem után vívtak ki, és valóságban az ő kezökben van Bécs, a császári Ausztria fővárosa, és Alsó-Ausztria, a császárság magva. Lueger, a politikai képtelenség és jellemtelenség pervers-ideálja, a helyzet ura; az apostol, a kit vakon követ a tömeg; a fiók-Poseidon, a ki szemöldökének rángatásával igazgatja az antiszemitizmus szennyes tengerét. Az antiszemitizmus, ez a megtestesült eszmehiány, bevallott gondolatszegénység, a gyűlölködő szenvedély politikája, a nyers erő, az állati durvaság világnézlete: ez a program, mely forrásba tudja hozni az osztrák polgár sörsűrűségű vérének.

Ausztria politikai élete már igen közel van ahhoz a határhoz, a hol a politikai krilika vé-

get ér, és jogaiba lép a pszichiatra. Ekkora politikai aberráció, melynek jelenleg Bécs példáját mutatja, lehetetlennek látszik a lélek hasonló aberrációja nélkül. Bizonyos tömeges örülltség vett erőt a császárváros népességén; rögeszméje, hogy a zsidók Ausztria minden bajának okai, és e rögeszméből folyik aktiv üldözési mániája, mely türhetlenné teszi a zsidók társadalmi helyzetét és testépségét, kockázttá a liberális politikai hitvallást. Bécsben ma valósággal ostromállapot uralkodik. Nem a kormány hirdette ki, hanem az antiszemita agitátorok. A közönséges büntetőjog és eljárás teljes hatályban van, de fel vannak függesztve a logika, a józanság, a politikai tisztesség, társadalmi illem és a legközönségesebb erkölcs törvényei. Ez a társadalmi ostromállapot, melyet az antiszemita terrorizmusa proklamált, még türhetlenebb, mint a kormány által kihirdetett ostromállapot. A ki végigolvassa a bécsi lapokat, megdöbbenve látja, hogy Bécs népességének egy része milyen mélyre sülyedt a felsőbb protekció mellett rendszeresen üzött antiszemita agitációk hatása

Sabbatai Zevi.

(Folytatás.)

Hamburgba ment, de itt eleinte nem jól járt, mert Sasportas Jakab szavának nagy volt a tekintélye. Raphael Sabbatai elég eszes volt, hogy eleinte meghunyászkodott, tagadta profétaságát és bűnbánást színel. Azalatt behizelegte magát a német zsidóknál, sőt mint állítólagos orvos a polgármesterek egyikének, ki podagrában szenvedett, pártfogását is megszerezte, mi által kiutasítása megnehezedett.

A rabbinátus, hogy a hívőket kigyógyítsa az elámitatásból, azt az írásbeli vallomást szerezte meg tőle, hogy a Sabbatai Zevi messiásságáról szóló jövendölése képzelmenek tévedésén alapul, és hogy ezt beismeri. Ezt a vallomást a velencei rabbinátus egy bevezetéssel és az Ipsolában történtek ecsetelésével kinyomatta, hogy végre megnyissa az olaszországi sabbatiánusok szemét.

Nem sokat használt.

A kabbalán alapuló őrzöngés nagyon is mély gyökeret vert.

Velencéből Livornoba szállították át Ghazati Náthánt, figyelmeztetve az ott több szabadságot élvező zsidókat, hogy tegyék ártalmatlanná. Ghazati azonban titkon Rómába menekült, levágta szakállát és állítólag kaldéi írásos czédulákat dobott a Tiberisbe,

hogy Róma pusztulását okozza. De a zsidók ráismeretek, és minthogy a pápai területen esalfa örüllségeit veszélyesnek tartották, gondoskodtak kiutasításáról.

Azt hitte, hogy Törökországban több nyereségre tehet szert és inkább kielégítheti nyugtalan szellemét; visszatért Adriánopolba.

Esküre, szóra nem sokat adott.

Ghazati Náthan sok mindenféle kabbalista bardságot irt össze. Neve elkallódott. Állítólag Szofiában halt meg és abba a sirba temették (1680.), melyet önmaga ásott. Más férfiak léptek a sabbatiánusok élére, kik őt messze tulszárnyalták és határozott czélt követtek.

Sabbatai, vagy Mehemed effendi ez időtájt ujából kezdte bujtogató misztifikációit. Kitérése első idejében Vanni mufti vezetése mellett elébb bele kellett magát élnie a mohamedanizmusba és óvakodott minden látszattól, mintha a zsidósághoz és a zsidókhoz vonzódnék.

Adta a szent törököt.

Lassanként azonban szabadabban mozoghatott, kimondhatta kabbalista nézeteit Istenről és a világ folyásáról.

Vanni, ki előtt sok dolog idegen volt, kíváncsian hallgatta fejtegetéseit, sőt a szultán is figyelemmel követte szavait.

Valószínű, hogy Sabbatai egynehány törököt is

alatt. Szitok, káromkodás, üvöltés, bot és, ha kell, kés: ezek az »egyesült keresztények« keresztényi eszközei. A Bécsben szokásos általános választói gyülekezetek állati ordítások és verekedések színhelyei, a »keresztény« terroristák minden nyugodt tárgyalást, rendezett vitatkozást lehetetlenné tesznek. Ha kevesebben vannak, folytonos üvöltéssel viszik keresztül a gyűlés szétrobbantását; ha többen vannak, akkor a liberalisokat »ki a zsidószolgákkal« magasztos csatakiáltás mellett egyszerűen kiröpitik. Így politizál a kedélyes császárváros, Ausztria gyöngye, mely ennek daczára rendíthetetlen komolysággal számot tart a világváros czimére.

Mi sem mutatja jobban, hogy mennyire elvakult Bécs népessége, mint az, hogy az antiszemita táborban dühöngő belviszály daczára is diadalt diadal után arat az antiszemita párt. Nemrég zajlott le az a sajtóper, melyet a klerikális antiszemita Pattai, a német-antiszemiták lapja ellen indított; felszínre került az antiszemita frakciók minden szennyes titka; Schönerer, Türk, Vergani, Pattai, Velko kölcsönösen lelep-

lezték egymást és féktelen szidalmakat vagdos-
tak egymás fejéhez: de mindennek semmi hatása sem volt a bécsiekre. Csak a napokban sütötte reá a klerikális-antiszemiták lapjára a bécsi esküdszék a rágalmazás bélyegét: de a bécsi nyárspolgárságot ez sem ábrándította ki. Az elvakult tömeg, mely a legkétesebb existenciák diadalszekerét vonja, nem veszi észre, hogy saját java, polgári szabadsága ellen használják fel eszközül, és fanatizmussal hordja a köveket a szolgaság épületéhez. Mert annyi bizonyos, hogy az antiszemitizmus a »keresztény egyesült« pártoknál csak álarcz, mely a valódi célok elfedésére szolgál. A valódi cél nem a zsidók elnyomtatása, hanem a polgári szabadság megnyirbálása, a feudális arisztokrácia és az ultramontán klerus uralmának helyreállítása, a korlátoltság nagyobb dicsőségére.

A henylő feudális arisztokrácia, mely óriási latifundiumok birtokában képmutató módon a szegény zsidó szatócsokat nevezi tőkés-
seknek; az ultramontán klérus, mely apostoli szegénység helyett, bőségben uszik, »keresztényi

megnyert kabbalista álmainak. Megunta a csendeletet, szerepet akart ismét játszani és azért újból érintkezett zsidókkal, azt állítva, hogy peszach ünnepén (1668. marc. végén) újra át lett hatva a szent lélektől és nyilatkozásokat hallott.

Sabbatai, vagy egyik czinkosa egy misztikus iratot — a hit öt bizonyítéka (Sahadarta di Mehemnuta) — terjesztett, melyben áradozó nyelven szólt a zsidókhoz és következő fantasztikus fejtegetést adta elő:

Sabbatai az igazi megváltó, és az is marad; könnyű volna ilyennek bizonyulnia, de könnyörül Izraelen, melynek ezáltal kegyetlen messiási fájdalmakat kellene átszenvednie; megmarad a látszólagos moha medanizmusban, hogy eze meg tízezer nemzsidót átvezessen a zsidóságra.

A szultánnak és a muftinak azt mondta, azért közeledik a zsidókhoz, hogy őket áthozza az izlamra. Megkapta az engedélyt, hogy ismét érintkezzék zsidókkal, hogy Adriánopolban még a zsinagógában is prédikáljon.

Igy játszott a majdazsidót majd a muzulman térítőt.

Ha török kémek voltak jelen, a zsidó hallgatókkal megcsalatta őket; ledobták zsidó sipkáikat és turbanokat öltöttek.

Egyes zsidók talán ily alkalmakkor komolyan áttértek az izlamra; ilyképen zsidó-török szekta képződött Sabbatai Zevi körül. A rémület, melylyel a zsi-

dók előzőleg a kitérés iránt viseltettek, úgy hogy csak az elzüllöttek fogadták el a keresztiséget, vagy az izlam hitét, megcsökkent; egyszerűen azt mondták: turbánt öltött.

A szenvedélyes sabbatiánusok Adriánopolban, Szmyrnában, Szalonikiban és más városokban szélhámoskodásokkal erősítették meg magukat örültségükben; azt akarták, hogy elámítsák őket.

Még jámbor és talmudilag művelt emberek is hivei maradtak. Rofe Meir, hebroni orvos, egy jeles talmudista és rossz orvos fia. Mehemed effendihez zárandokolt Adriánopolba és további összeköttetésben maradt vele Cuenqui Ábrahám ugyanabban a városban élt; később szentnek tartották; küldönczként vándorolta be Lengyelországot és Németországot; vén koráig inkarnált sabbatiánus maradt.

Hogy a zavart eszmé még jobban összekuszálódjék és a kabbalista-messiási üzelmek végső konzequenciáihoz jusson, egy europailag művelt, nem tehetségtelen férfiúban is talált védőre és hívőre. Cardoso Ábrahám Mihály volt ez.

Eredeti személyiség volt; részt vett a portugál zsidók vándorlásában kiűzetésük óta.

Celarico kis portugál városban született marrannus szülőktől; Fernandó bátyjával együtt orvostant hallgatott. De míg bátyja komolyan tanult, az öcs másképp tett.

(Folytatása következik.)

szeretet» helyett gyűlöletet prédikál; a nyárs-polgárság, melynek eszmék iránt fogékonysága nincs, de a hecczet imádja; a nagyravágyó, de képtelen stréberek, a kik mindenkit hajlandók szolgálni jó bér mellett; az elhanyagolt szerencsétlen csöcselék, mely nyomorult sorsával elégedetlen, és mindenütt ott van, a hol garázdálkodni lehet: ime az »egyesült keresztények« hadserege. Az arisztokraczia és a klérus tevékeny támogatása, és a reakzionárius hajlamu kormány bámulatos »objektivitása« nélkül, az antiszemitizmus nem mutathatna fel akkora sikereket. A pálinkásboltok kirablása alkalmával Taaffe miniszterelnök, ez a rengeteg nagyságu államférfiu, a kinek összes érdeme az, hogy gyermekkorában labdázott Ő felségével, — kimutatta nemes érzelmeit, midőn kijelentette, hogy »néhány méregbódé« kedvéért még nem érdemes a »népet« bántani. Az osztrák ügyészség is megelégedik arról, hogy az osztrák büntető törvénykönyv tiltja a felekezetlenes izgatást. A bécsi rendőrségnek, mely egyébként minden szabad szóban »felségsértést« szimatol, nincs tudomása arról, hogy a verekedés és utczai ordítózás rendzavarást képez. Az állami hivatalnokok, a kik a felekezetkülönbség nélkül fizetett adóból huzzák fizetésüket, nyíltan agitálnak a zsidók ellen és a kormány jóakaró elnézésében bizva, külön »hivatalnoki antiszemita gyűlést« tartanak. A klérus egész szemérmetlenül izgat; egyes tagjai, mint pl. pater Latschka verekedések rendezésével foglalkoznak; az antiszemiták választói gyűléseiken önérzettel hirdetik, hogy »az urnáknál jelen lesz az egész kerületi papság;« és katolikus templomokon antiszemita falragaszok díszlenek. A feudális arisztokraczia és antiszemitizmus paktálását nyíltan bevallotta Lichtenstein Alajos herczeg Patai sajtóperében.

Ez a nagy protekció magyarázza meg az antiszemitizmus terjedését; a hatalmi tényezők türelmessége fejlesztette ki. Hiszen Bécs mindig szervilis volt és alázatos, pártjai mindig hatósági konczessziót váltottak, mielőtt megkezdték működésüket. Az antiszemita agitátorok egyszerűen a klérus és a feudális arisztokraczia hatóságilag engedélyezett, jól díjazott agensei. A boulan-

gizmus leleplezése óta nem titok többé, hogy milyen eszközökkel dolgoznak a politizáló arisztokraták és klerikálisok. Miként a francia reakció alattomosan a boulangizmust akarta felhasználni céljaira és óriási összegeket áldozott választási agensek fizetésére, zavargók honoráriumára: az osztrák reakció az antiszemitizmus-sal próbálkozik és bizonyára nagy tőkével kenyerezi le a »zsidó tőke« ellenségeit.

Hiba volna azonban az antiszemiták új győzelmein (a tartomány gyűlésen, mely 72 tagból áll, immár 26 mandátum fölött rendelkeznek), kétségbeesni. A politikai örültségnek is vannak bizonyos határai. Nem paradoxon, hanem valóság: a mely napon a reakció diadalmaskodott, — meg van verve. Az a vegyes társaság, mely a harcban egyesült, az osztozkodás pillanatában széjjelrobban. Egy társaság, melynek minden eleme a másikat csak eszközül akarja felhasználni, okvetlenül feloszlik, midőn célját elérte. Az arisztokraczia eszközül akarja felhasználni a klérust, a klérus az arisztokracziát, mindketten az antiszemitákat, mindkettőjüket az antiszemiták, és mindannyian a csöcseléket. Kölsönösen rászedik egymást és együttesen rászedik a társadalmat. Az osztozkodás napján bekövetkezik az általános demaszkírozás. Borzadva és szégyenkezve fogja látni a polgárság, hogy a feudális és klerikális reakciónak volt eszköze, hogy nem nyert semmit, de közel van ahhoz, hogy elveszítse a szabadság összes garanciáit. Maga az antiszemita frakció kénytelen lesz bevallani képtelenségét és tehetetlenségét, mihelyt a negáció teréről a pozitív alkotások terére kell lépnie. Világos előjele e valószínű fejleménynek, hogy az antiszemiták nem akartak a bécsi községtanács ama bizottságának tagjai lenni, melynek a kisipar fejlesztése volna a célja: ha e bizottság tagjaivá lenznek, elvesztették jogukat a városi adminisztráció vétkes hanyagságát káromolni, nem léptek be tehát, mert egyedüli tehetségük a káromkodás.

Az osztrák események a magyar jogegyenlőség szempontjából hatványozott figyelmet érdemelnek. Ausztria sokkal közelebb van hozzánk, a közjogi, gazdasági és társadalmi kapesok által sokkal inkább össze van fűzve velünk, mintsem

hogy az indifferentizmus álláspontjára helyezkedhetnénk. Az Ausztriához közel lévő megyék lakosságának egy része még ma is az osztrák kultúrával táplálkozik; a pozsonymegyei, mosonmegyei, sopronmegyei német nyárspolgárok még ma is Bécsnek tekintik vezérvárosnak. Nagyon közeli az a veszély, hogy ezek az elemek, melyek mindig fogékonyak voltak az antiszemitizmus iránt, s a kiket az antiszemitizmus terjesztésének kétes érdeme nálunk megillet, az osztrák eseményekből bátorítást fognak meríteni újabb szárnypróbálgatásra. Ma az antiszemitizmus kiégett vulkánnak látszik nálunk; de ki tudja, örökre megszűnt-e ez a vulkán tüzet hányini? Vigyázzanak azok, a kik a zsidóság vezetésére vannak hivatva, mert őket éri a felelősség, ha a megpróbáltatás napjai újra szervezetlen állapotban találják a zsidóságot és ellenségeivel nem állíthatja szembe teljes, szervezett erejét. Vigyázzanak azok, a kik minden alkalommal szabadelvűeknek vallják magukat, de eddig a szabadelvűségért édes keveset tettek; emeljenek bástyákat a szabad szellemnek, erős sánczokat a jogegyenlőség számára, melyeken megtörik a reakció minden támadása. Ma a társadalom csendes és nyugodt, csak arra vár, hogy nemes irányban vezessék és követi vezéreit. Használják fel a szélszend idejét; mert ha a vihar tombolni kezd, késő lesz már az építésre. Az egyes embernek joga van optimisztikus színben tekinteni az eseményeket, de a kik egy nemzet érdekeit tartoznak szolgálni, vétkes könnyelműséget követnek el, ha optimisztikus álláspontra helyezkednek és nem állanak harcra készen minden eshetőséggel szemben.

Vászonyi Vilmos.

Az első halott.

Szegénynek lenni nem szégyen, orthodoxnak lenni sem az; sőt szegénynek és orthodoxnak lenni sem szégyen — máshol, a fővárosban persze — hála az itt székelő autonóm orthodox izraelita hitközség bölcseségnek*) bizony szégyen és gyalázat is érheti a szerencsétlent, ki a gondviselés kifürkészhetlen határozata folytán, mint szegény ember, és a saját maga jószántából mint orthodox éli szomorú világát.

Weisz Henriknek hívják a boldogtalant, kin elő-

*) Persze, hogy bölcsesség! Csak nem fog a szegényekkel szemben olyan bánásmódot követni, hogy magához csábítsa őket. Az okoskodó szedő.

ször alkalmazhatta emberszerető működését az ujonnan felállított pesti autonóm orthodox izraelita Chevra-Kadisa. Hogy miképen felelt meg a magasztos feladatnak, épen azt szándékszunk itt megörökíteni.

Az említett Weisz Henrik, Bajnok-utca 19. szám alatt lakó zsidó napszámos 6 gyermeke közül múlt hó 20. napján meghalt a 14 hónapos Mórícza. A szegény családapa, kinek lakása egy kis szobából áll, melyet még két család oszt meg vele, alig várta a következő nap reggelét, hogy intézkedjék gyermeke eltemetése iránt, mert ennyi ember közt bizony bizony nagyon kellemetlen lakó a holttest. Bejelentette a halálesetet az orthodox hitközség anyakönyvi hivatalánál, hol összes gyermekeit iratta be, és a hol most a halálesetet is anyakönyvelték, (ez legelőször történt; mert mielőtt az orthodoxok elnyerték a külön temetés engedélyét, a haláleseteket csak a nagy hitközség anyakönyvi hivatala anyakönyvelhette) mit a halottkém bizonyítványa tuloldalan az anyakönyvvezető aláírásával és a hitközségi pecsét rávezetésével bizonyítottak.

Ez okozta a szegény ember szerencsétlenségét.

Mikor ugyanis a kiállított bizonyítvánnyal kezében azzal állott elő a boldogtalan, hogy aláíratos instálna a jótevő nagy urakat, nem lehetne-e kis halottját valamikéivel előbb eltemetni, mint azt a halottkém előírja, az istenfélő urak nagy szemet meresztettek, hogy mit akar e tekintetben *őstőlük*. Menjen el a «neolog» Chevra-Kadisához, hol a gyermeket eltakaríttatják, és a hol, lehet, hogy tekintettel lesznek kérésére.

Hogyan, kérdezé ámulva a szegény ember, hát nem az orthodox temetőbe temetik gyermekemet?

Nem bizony, volt a válasz. A temetőt még nem nyitottuk meg.

(Szegény gyermekkel csak meg nem nyithatják, ezt beláthatja minden praktikus ember. Csak «a zsidóságtól elszakadt neologok» vetemednek olyan képzeletekre, hogy jótétemény, ingyentemetés a legszentebb felavatás, melylyel egy temetőt megnyithatnak. Smint-hogy a gazdagabb orthodoxok, hála Istennek, a legjobb egészségnek örvendnek, és daczára annak, hogy nagy jámborságukkal bizonyára előkelő helyet biztosítottak maguknak a tulvilágon, oda eljutni azért legkevésbé sem vágyódnak, — a temetés megnyitásával tehát várakozniok kell.)

A szegény ember tökéletesen meg volt győzve és szomorúan elsompolygott a «neolog» Chevra-Kadisához.

Innen 680 szegény halottat temettettek el díjtalanul a lefolyt évben és eltemettették volna természetesen Weisz Henriknek is kis halottját, de ezt a szegény ember nagy bajára az orthodox anyakönyvvezető tette lehetetlenné.

Ugyanakkor ugyanis, mikor a fővárosi tanács a külön temető engedélyezéséről értesítette az orthodox hitközséget, határozatilag kimondta azt is, (15.211. számú leiratában,) hogy ott, hol a halálozást az orthodox anyakönyvvezetés veszi fel, csakis az orthodox hitközség Chevra-Kadisájha végezheti a temetést. Már pedig a Weisz Henrik esetében, mint említettük, az orthodoxok anyakönyvelték a halálesetet.

A boldogtalan ember tehát visszament az orthodox hivatalba, elmondta mivel küldték el a nagy Chevra-Kadisáhtól és rimánkodva rimánkodott, temessék el kis halottját mert utoljára csak nem temetheti a keresztény temetőbe.

Az istenfélő urak azonban első kijelentésük mellett maradtak, és minthogy a sujtott apa nem tágitott

a türelmet vesztett szent férfiak — és itt Weisz Henrik elbeszélését idézzük — kijelentették, hogy tegyen a hullával a mit akar, dobja az utcára, vagy temettesse el a köztemetőn, ők ezzel cseppet sem törődnek.

Weisz Henrik erre megegyeszer elment a nagy Chevra-Kadisáhhoz, innen megegyeszer vissza az orthodoxokhoz, és harmadszor és negyedszer is ostromolta szívszaggató kérésével a két intézetet; de az egyik a mellett maradt, hogy ebben az esetben nem szabad neki a sajnálatraméltó ember segítségére lenni, a másik meg — nem akarta temetőjét saegény gyermekkel megnyitni.

Weisz Henrik kétségbeesésében a VI. kerület előljáróságához fordult bajával. Itt nagyot néztek az eset hallatára. *Legelőször történt, hogy zsidó holttestet eltakarítására a hatóságot kérték fel.* Csodálkoztak, de teljesítették a szegény ember kérését. 20.206. számú leiratban az előljáróság felszólította az Entreprise temetkező társulatot, hogy a kis Weisz Mórt 23-án délután a *hatóság költségén temettesse el a köztemetőben.*

Weisz Henrik kétségbeesése nem ismert határt. 23-ika tudvalevőleg *Jomkippur* előestéje volt, szíve majdnem megszakadt a gondolatnál, hogy ő az ilyen napon idegen felekezet temetőjébe temettesse gyermekét minden vallásos szertartás nélkülözése mellett. Mielőtt tehát foganatosíttatta volna a neki átadott hatósági leiratot, ismételte a már annyiszor megtett utat. Ment az egyik Chevrától a másikhoz Sirt, rámutatott arra, hogy a holttest már feloszlásnak indul; a velelakók elmenekültek, többi gyermekei megbetegednek. Meg is sajnálták a nagy Chevra-Kadisáhnál, de a tilalom ellenére nem cselekedhettek, az orthodoxok meg a jajveszéklő embert egyszerűen kiutasították.

Már este volt, a szent férfiak már az Orczy-féle házban lévő templomban saruk nélkül és halotti ruhákban sírdogálva vallották vétkeiket az élet és halál örökkévaló bírāja előtt, midőn a leirhatatlanul sebzett apa vérző szívvvel adta át a hatóság leiratát az Entreprise társulatának helyiségében. Alig merte itt azt a kérést kockáztatni, hogy gyermekét ne a köztemetőbe, hanem a zsidó »Életházába« szállítsák. Reszketve előadott kérésére egyelőre határozott választ nem nyert, csak »holnap« fogják eldönteni, mittevők legyenek; »holnap« pedig *Jomkippur* volt, melyen Weisz Henrik büségesen böjtölt, daczára annak, hogy az előző napon sem jutott étel a szájába (gyermeke halála óta nem dolgozott, és ha szegény napszámos nem dolgozik, nem is chetik), és gyermeke rothadó holtteste mellett imádkozott sok mindenért, de egyért bizonyosan nem: az orthodox hitközség boldogulásáért.

A nagy Chevra-Kadisah nem temettethette el ugyan a már 4. forró napon át zsufolt szobában fekvő hullát, de az egylet elnöke értésére adta az Entreprisnek, hogy szíve sajog a szegény apa baján és épen-séggel nem fog kifogást emelni az ellen, ha az Entreprise a zsidó temető halottas házába szállíttatja a holttestet. A temetkezési társulat szívesen engedett az intésnek és a kis halottat 24-ikén este a megjelölt helyre vitette. 25-ikén a Chevra-Kadisah előljárói tárgyalás alá vették az ügyet, és kimondták, hogy, tekintve a fenforgó rendkívüli körülményeket, a halottasházban lévő gyermekhullát vissza nem utasítják, hanem a vallásos követelményeknek megfelelőleg eltemettetik, mi 25-én délután — a gyermek halála utáni ötödik napon — meg is történt

Mit szóljunk ez esethez; mit szólnak hozzá az orthodoxia híres rabbijai; mit a zsidóság közvéleménye?

Nem-e meggyalásása ez a zsidó névnek és becsületnek, lábbaltiprása a legszentebb zsidó erényeknek?

Fájlaltuk, midőn a kultuszminiszter külön temetőt engedélyezett az itteni kisdé orthodox hitközségnek; fájlaltuk, mert a kik azon dolgozunk, hogy köveket hordjunk össze a zsidóság pártjai közt 22 év óta tántogó ür kitöltésére, a szakadás új vívmányát láttuk benne; fájlaltuk azért is, mert tudtuk, láttuk mily páratlan odaadással, mily szent ihlettel és buzgalommal végzi magasztos feladatait a nagy Chevra-Kadisah, melyre nézve az orthodox Chevra-Kadisah felállítása való-ságos arczulütés; — arra azonban nem gondoltunk, oly mély sülyedést nem mertünk még álmodni sem az új Chevra-Kadisah birtokosairól, hogy kirugják házukból a zsidó génuszt, hogy a szent egyület egyszerűen üzletté akarják degradálni; hogy a magasztos intézménnyel járó jogokba görcsösen kapaszkodnak, míg a vele járó szent kötelességek teljesítéséről tudni nem akarnak.

Mardochai Hajehudi.

A debreczeni izraelita anyahitközség részéről

a következő levelet vettük:

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Becses lapjának 39. számában Liberális név alatt nagyérdekű felszólalás jelent meg, mely kiválólag az Ő apostoli királyi Felsége előtt tisztelt debreczeni zsidók küldöttségének fogadtatásával foglalkozik. Teljesen méltányoljuk azt a nemes intencziót, mely az igen tisztelt cikkirő urat ama sorok közzétételére indította, értjük a cikkben nyilvánuló méltó felháborodást, és — mint minden önérzetes zsidó — mi is várva várjuk a zsidók »társadalmi megváltásának« boldogító korszakát. — De azon meggyőződésben, hogy az ilyen kényes természetű, zsidó részről jövő felszólalás csak akkor érheti el a kívánt hatást, ha a benne felsorolt panaszok a leghitelesebb adatok nyomán indokoltak, és minden állítása a legutolsó izig a való-ságnak megfelel. Legyen szabad nekem, az igen tisztelt cikkirő ur részint téves, részint hiányos információn alapuló állításait rektifikálni. Tájékoztatás kedvéért íme a sokat említett tisztelgés előzményei.

A király Ő Felsége ideérkezését megelőző napokban, midőn már mindenik hitközség a maga küldöttségét megválasztotta és a vezetők által elmondandó üdvözlő beszédek felsőbb helyről jóváhagyattak, a főispán ur ő méltóságától leirat érkezett hitközségünk elnökéhez, melyben tudatta, hogy legújabb rendelkezés szerint a debreczeni két izr. hitközséget együttesen fogja Ő Felsége fogadni, és a mennyiben nem sikerülne aziránt megállapodni, hogy az egyesített küldöttséget melyik hitközség vezetője vezesse Ő Felsége elé, a főispán ur maga fogja az elfogadási terebben egyszerre megjelenő két küldöttséget Ő Felségének bemutatni.

Az orthodox hitközség elnöksége egyszerűen belenyugodott a két módozat másodikába, hitközségünk képviselőtestülete azonban nagyon megalázkodónak tartotta a némaságra való kárhoztatást; nyomban ülést tartott, és egy tekintélyes hitközségi tagokból álló küldöttség által a következő tartalmu kérvényt nyújtotta be a főispán urhoz:

»Miután százados szokás, hogy az izr. hitközségek Ő Felsége a király általi fogadtatása a Felség iránti öröklött hódoló tisztelet és változatlan ragaszkodásukat saját előljáróik által, mindenkor élő szóval kifejezhették; miután ezidőszert is más városokban, legközelebb Nagyváradon az izr. hitközségek saját előljáróik által vezetve meghallgattattak; miután Debreczenben a többi összes hitfelekezeteknek megengedettett, hogy a Felség iránti hódolatukat saját előljáróik által kifejezhessék: ennél fogva a debreczeni izr. hitközség közönsége nem látja indokoltnak a vele szemben czélba vett kivételes intézkedést. Ő Felsége a király iránti hódoló tiszteletének és Debreczenbe érkezése feletti örömeinek saját előljárója által élő szóval kifejezést kíván adni, s miután az elnök által beterjesztett üdvözlő beszéd legfelsőbb helyre már fel is terjesztetett, felkéri a debreczeni izr. hitközsége a főispán ur ő méltóságát, hogy a belügyminiszter ur ő nagyméltóságához újabb felterjesztést intézni méltóztassék az iránt, hogy a debreczeni izr. hitközséggel szemben ne alkalmaztassanak kivételes intézkedések, hanem a debreczeni többi hitfelekezetek küldöttségei módjára fogadtassék stb.«

Ezen erélyes fellépésnek volt köszönhető, hogy a két küldöttség legalább saját előljárója által élő szóval fejezhette ki hódolatát Ő Felsége előtt. A küldöttségek fogadtatásának sorrendjét illetőleg az igen tisztelt czikkiró ur tévesen van informálva, a mennyiben a többi felekezetek után a zsidó küldöttséget csupán 6 törvényhatóságnak egyesített küldöttsége előzte meg. Hogy a királyi válaszban volt-e helyi czélzat, annak elbírálásába nem bocsátkozunk, de a mennyiben tisztelt czikkiró ur e körülményt hitközségünk elnökének pártállásával és állítólag Mezei Ernő urra adott szavazatával méltóztatott kapcsolatba hozni, legyen szabad felemlitenünk, hogy hitközségünk elnöke nem is lakik azon kerületben, melyben Mezei Ernő ur annak idejében fellépet, és hogy reá nem is szavazhatott.

Ezek után e lapok tisztelt olvasó közönségének ítéletére bizzuk, hogy mennyiben illeti a debreczeni status-quo izr. hitközséget azon sértő vád, hogy »nem szenved az önérzet tultengésében.« — Legyen az igen tisztelt czikkiró ur meggyőződve, hogy ezen hitközség közönsége éppen úgy szíven hordja felekezetünk méltóságát, mint bárki más, és annak megóvása érdekében mindenkor megteszi azt, a mit a helyi viszonyokhoz képest és legjobb belátása szerint tehet.

*

A debreczeni anyahitközség derék előjáróságát dicséret illeti a levélben leírt eljárásáért. Felszólalt az ellen, hogy a főispán néma zsidó küldöttséget mutasson be Ő felségének, és keresztül is vitte akaratát. De ha érezte a nemszólhatás lealázó voltát, a mi ellen oly sikeresen szállott sikra, hogy van az, hogy nem vette észre azt a véghetetlenül nagyobb megalázkodást, mely abban áll, hogy a zsidó küldöttségeket *elválasztották* a többi felekezetek küldöttségeitől? A lapok, (a debreczeni helyi lapok is) úgy közölték a küldöttségek sorrendjét, a hogy azt az Egyenlőség vonatkozott cikke említette, de ha nem is úgy van, ha a felekezetek és a zsidó küldöttségek közt nem négy, hanem csak egy küldöttséget ékeltek be, mint a hogy ezt a fenti levél állítja, a felekezetünket ért sérelem nem kevésbé nagy. És vajjon nem ért volna czélt a debreczeni előjáróság, ha *ennek* elhárítására is oly erélyesen lép fel? — mert cikkünkben *erről* volt szó, és még arról, hogy a király asztalához éppen a zsidó küldöttségek vezetői nem voltak hivatalosak, mit a debreczeni levél, sajnálatunkra, szintén nem czáfol meg. A mi az igen tisztelt elnök ur politikai hitvallását illeti, szintén nem tévedett az Egyenlőség czikkirója. Szapáry grófot azzal vádolta, hogy Debreczenben nem a szabadelvű magyar miniszterium feje, hanem kortes volt. S mert a debreczeni anyahitközség elnöke a függetlenségi párt hive, nem hívatta meg a királyi asztalhoz. A czikkiró csak a kerületeket tévesztette össze. Tudta, hogy a képviselőválasztáskor a függetlenségi pártjelöltjére (Vályi Árpádra) szavazott és minthogy — a mi nagyon természetes, és a mi a jeles elnöknek csak becsületére válik — Mezei Ernő jelöltsége iránt is melegen érdeklődött, a czikkiró lapsust követelt el, mely azonban a dolog lényegén mit sem változtat.

(Szerk.)

Zsidó legényegylet.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Becsés lapja, melyet mindenkor legfeszültebb érdeklődéssel várok és legnagyobb élvezettel olvasok, utolsó számával csalódást okozott nekem; megvallom, hogy kíváncsian, mondhatom izgatottan vártam, lesz-e folytatása annak a szép eszmének, mely az előző számban lett megpendítve, mely ifjuságunk tetemes részének szellemi üdvére vonatkozott.

Őszintén szólva, biztosra vettem, hogy a folytatás nem marad el; lehetetlennek hittem, hogy Magyarországnagyiparosai és nagykereskedői közül ne akadnának többben is, kik a zsidó legényegylet eszméjét örömeist felkarolják. Hiszen, ha nem az ügy iránti lelkesedés, hát hiuságból is kell, hogy tegyenek valamit; oly dolog kezdeményezéséről van szó, mely nem jár nagy fáradsággal, nagy költséggel, de igenis szép érdemekkel, dicsőséggel.

A zsidó legényegyletnek előbb-utóbb meg kell alakulnia; szükséges okvetlenül. A t. cikkíró, ki az eszmét hangoztatta, nem mondott olyant, a mit már régebben nem éreztek zsidó körökben, bár senkisémet magának annyi fáradságot, hogy erre vonatkozó nézeteit kifejtse és óhaját nyilvánítsa.

Bocsásson meg, tek. szerkesztő ur, ha nézetemet nyíltan kimondom; meg lenet róla győződve, hogy nem vezet rosszakarat.

Á zsidó-magyar közművelődési egylet szomorú sorsa jut eszembe; egyetemi hallgatók alapították, de nem tudták fentartani; nem pártolta senki, nem támogatta senki, úgy, mint kellett volna. A mi a tudományosan képzett ifjaknak nem sikerült, az a fiatal iparos legényeknek, kereskedősegédeknek sem fog sikerülni.

Egyletetet alapítani nem nehéz, fentartani sem boszorkányság, de ha mindenféle czélú szövetséget is könnyen létesíthető, az olyan egylet fennállásának biztosítását, melyben vallási motívumok is szerepet játszanak, és különösen zsidó vallásiak, azt hiszem a mi körülményeink közt a legnehezebb.

Ha tehát magára hagyják a tapasztalatlan, gyengébb, s azért nem eléggé kitartó ifjúságot, az nem megy majd semmire. Férfiaknak, előkelő, tekintélyes, áldozatkész zsidóknak kell a mozgalom élére állniók, kik melegen érdeklődjenek a zsidó ifjúság sorsa iránt, fel tudják fogni és helyesen tudják vezetni gondolkodási módját, megértik és nemesbitik izlését. Ne téveszszék össze az alakítandó egyletet rabbiszemináriummal, de arra is legyen gondjuk, hogy merő mulatóhely sem legyen. Az egylet önműveltető iránya nagy sikerrel haladhatna vallási irányban, a nélkül, hogy elhanyagolná a világit, a hazafias irányt.

Még soká folytathatnám a sort arról, mi minden várható az egylettől s mi mindent nyújthatna az, de azt hiszem, senkisémet kételkedik abban, hogy felette üdvös, rendkívül áldásos volna működése. Igen ám, de úgy látszik, a kezdeményezés esetleges nehézségeitől mégis fáznak a mi zsidó nagyjaink.

Ki kell mondanom, hogy azok után, miket épen e becses lapokban szoktam olvasni, a külföldi zsidók társadalmi működéséről, melyet a felekezet érdekei terén kifejtjenek, az a meggyőződésem támadt, hogy ez irányban nálunk jóformán mi sem történik. A mi zsidó nagyjaink, legfeljebb a jótékonyosság ama tekintetében versenyezhetnek a külföldi hitrokonokkal, mely anyagi segélyezésre vonatkozik; a szellemi élet terén nincs zsidó társadalmi működés, nem történik semmi.

Nekünk nincsenek Montagu-eink, Adlereink, Mocattaink, nekünk ninssenek oly férfaink, kik össze tudnák egyeztetni azokat a feladatokat, miket zsidó voltuk ró reájuk, azokkal, melyeket a «világ» — és itt bizony csak keresztény világról lehet szólni

kedvéért vállalnak el; ez utóbbiak kedvéért elhanyagolják az előbbieket.

Zsidóságunknak, mint ilyennek, társadalmi szellemi élete stagnál; egyik év úgy mulik, mint a másik, pedig a ki nem halad, az hanyatlik. Hogy a templomok Jomkippurkor egészen megtelnek, az tán jelentheti a vallásos érzület növekedtét, — bár inkább a zsidók számának gyarapodását látom benne, — de semmi esetre sem bizonyítja azt, hogy a felekezet önérzete fejlődik, hogy a mi nagyjaink, kiket lelkiismeretük s tán a tisztességérzet is egy napra a templomba készítet, jobban felfogják feladatukat, melyet Isten kegyelméből képesek volnának megoldani.

De ha már papjaink, íróink, tudósaink oly kevésbé érnek rá társadalmi ügyekkel foglalkozni, szíveleljék meg a dolgot az iparosok és kereskedők. Vajjon mennyien vannak köztük, kik most hálával gondolnának arra, ha ifjú éveikben lett volna oly közület, hol a nyugalom napját tölthették volna, hol hü pajtásokra, méltó társaságra találtak volna, hol hiányos ismeretüket kibővítették volna a felolvasások, előadások, ismertetések s esetleg maguk is működhettek volna szellemileg.

Ha már nekik nem is volt megadva ez a felsőbb iskolája a segédeknek, ne tagadják meg az új generációtól, melynek tagjai az egylet jótéteményeit élvezve, áldva emlegetik majd az alapítók neveit.

Hazafias üdvözléssel

Dr. Barna Emil.

Zsidóüldözések Oroszországban.

Állandóvá lett ez a felirat lapunkban; hétről-hétre, napról-napra újabb s újabb gyászosnál gyászosabb hírek érkeznek a fehér czár birodalmából, az atyuska rengeteg államából, a hol annyi a mostoha gyermek.

Szegény az emberi nyelv, hogy ecsetelje azokat a sanyargatásokat, azokat a kínzásokat, melyeket szegény hitrokonaink ellen kigondolnak, de arra is szükszavu még hazánk zengzetes idiomája is, hogy eléggé dicsőítse azokat a zsidókat, kik hősieken tűrnek el mindent szent hitükért őseik vallásáért.

Különben az üldözők még a hitehagyottaknak sem kegyelmeznek mindig; így a Sudebnia Gazette azt írja, hogy a múlt év nov. 8-án kelt törvényt, mely szerint zsidók csak az igazságügyminiszter engedélyével vehetők fel az ügyvédek kötelékébe, újabban azokra a zsidó ügyvédekre is vonatkoztatják, kik áttértek a gör. kath. vallásra. Találón jegyzi meg ehhez a nevezett lap:

»Oly emberek, kik annyira gyávák és gyengék, hogy elhagyják a legszigorúbb kivételes törvényeknek áldozatait: hitrokonait, a saját anyagi hasznuk kedvéért,

nem érdemelnek meg kiméletet. Az összes kivételes törvények éle nemcsak a zsidó vallás hívei ellen irányul, hanem főleg a zsidó nemzet, azaz ama faj gyermekei ellen, kiknek különösismertető jeleit le nem moshatja még a keresztség sem.»

Nem volna csoda, ha erre a szemrehányásra többen tennék magukat érdemessé, mint a mennyien ezt teszik, de azért aránylag nagyon csekély azoknak a száma, kik kitérnek. S az orosz hatóságok, minthogy nem bírnak a lelkekkel, a testek ellen intézik gyalázatos támadásaikat.

A londoni »Chovewe Zion Society« egyik legutóbbi gyűlésén Macoby rabbi, a »kaminitzi maggid« hitelt érdemlő forrásból származó levelet olvasott fel, mely arról tudósította, hogy a sedlitz-i porgármester elfogatta az utcákon a szakállas zsidókat és erőszakkal lenyíratva szakállaikat. Azonkívül elrendelte, hogy a torah-tekercseket, tefillákat és mezuzákat összetapossák.

És ez a polgármester nem örült, hanem Oroszország méltó hivatalnok, a kit talán sokan dicsérnek is elmésségéért.

Kezet foghat Kochanov vilnai főkormányzóval, kit legutóbb neveztek ki tüzértábornokká. Ez alkalommal számos küldöttség tisztelgett nála. Szívesen fogadta mindegyiket, csak a zsidó deputáció ellen kelt ki rémes módon. Szemükre hánysa, hogy mindenképen ellene cselekednek a kormány rendeleteinek, nem vigyáznak gyermekeikre, czimborálnak mindenféle tolvajnépséggel. Végül szigorú büntetéssel fenyegette a zsidó rendzavarókat.

Képzeltető, hogy a vilnai zsidók, kik a lakosság négy ötödrészét képezik, mily érzelmekkel fogadták ezeket a kijelentéseket, melyek ép oly kegyetlenek, mint igazságtalanok. Szinte nevetséges, hogy éppen a zsidókat illeti a kormányzó a rendzavarás vádjával; nevetségesen szomorú.

Persze, az ily esetek éppen nem arra valók, hogy a kivándorlások nagy számát csökkentsék.

Schiff H. Jakab, a newyorki Hirsch báró, ki egyike a legnemesb szívű és leghuzgóbb pártfogója az üldözött orosz zsidóknak, nemrég Berlinben járt és ez alkalommal a »Jüdische Presse« kiadója előtt érdekes nyilatkozatokat tett a kivándorlásokra nézve.

Az utolsó időkben a kivándorlások rengeteg mérveket öltöttek. Mint Schiffur értesült, július hóban 5366 hitrokon szállt ki a newyorki kikötőben, és ezek közt 4408 orosz volt; június hóban csak 355-tel volt kisebb e szám. A júliusban bevándoroltak közül 1312 az ország bensejébe ment, míg 4054 Newyorkban maradt; négynek tökéletes vagyontalanság miatt megtiltották a partra szállást, hetet pedig csak azután bocsátották szárazföldre, miután rezerválist állítottak ki az iránt, hogy nem esnek majd terhére a városnak.

Száz bevándorló közül legalább 70 marad New-

yorkban; ennek pedig káros következményei lehetnek, nem a newyorki zsidókra nézve ugyan, de a bevándorlókra és legutóbb bevándorlottakra nézve. Newyorkban jelenleg legalább 200,000 zsidó lakos van s ezek közt 125.000 orosz zsidó. Ily nagy számnak fel kell tűnnie a milliós lakosságú városban is, különösen, minthogy hitrokonaink nagy része külsőjével és életmódja által is elüt a többi lakosságtól.

Arra a nép nem gondol, hogy az orosz-lengyel zsidó kirívó sajátságait a szabad államban leveli, és e miatt mindenféle kellemetlenségek támadnak. A legtöbb magániskolába már nem vesznek fel zsidókat; egyesekben, hogy antiszemita hírbe ne keveredjenek, csak nagyon keveset fogadnak be. Hozzájárul az is, hogy a zsidó jótékony intézetek a legnagyobb áldozatkészség mellett sem elégíthetik ki az igényeket. Az orosz zsidók tulnyomó, aránytalan részben veszik igénybe ezeket az intézeteket.

A Hirsch báró alapítványáról tévesen, vagy spekulációból hirdetik, hogy bevándorlók javára szolgál, holott csak a letelepedettek segítségére fordítható. Hiszen 17,000 családot segélyeznek belőle.

A kivándorlók üdvére szolgálna, ha bizonyos korlátozás állna be. Okvetlenül szükséges, hogy a nagyvárosok, elsősorban Newyork, ne terheltesse még nagyobb mérvben, mert ha tovább is az eddigi arányban foylnak a bevándorlások, a katasztrofa kikerülhetlen és tartani kell tőle, hogy a hatóság betiltja a szláv bevándorlásokat (Csupán zsidók ellen nem hoznának törvényt.)

Már Európában kellene arra készíteni a zsidókat, hogy ne Newyorkba menjenek; erre nézve egy nemzetközi európai bizottságot kellene létesíteni, mely a tervszerű emigráció keresztülvitelét és az összes orosz segélymű vezetését eszközölné. Állandó irodában osztályoznák és csoportosítanák a kivándorlókat. Brazília, Argentina és Uruguay még elég teret nyujtanának nekik. Ezek különben részletek, mikről később lehetne tanácskozni; földolog volna a segítő bizottság megalakítása.

Igy nyilatkozott Schiff Jakab: látszik tehát, hogy kivándorlások mérve mily rengeteg és ez az orosz hatóságok lelkén szárad. Ők felelnek majd a történelem ítélete előtt azokért a galád tettekért, melyekkel beszennyezik a jelen század humanizmusának dicsőségét.

Választások a technikán.

A műegyetemi hallgatók segítő egyesületének tisztújítása a napokban oly eredménnyel ment végbe, mely őszinte örömmel tölti el mindazokat az ifjakat, kiket igaz szabadelvűség lelkesít, kik megértik a mai kor mozgó eszméit, kik becsben tartják a szabadság, egyenlőség, testvériség szent eszméit.

Mint lapunknak írják, a tisztviselés azzal biztat, hogy jobb korszak kezdődik majd a technikán, hol eddig szomorú viszonyok uralkodtak.

Szinte resteljük is említeni, hogy Magyarország fővárosának egy főintézetén éveken át meg tudták tűrni, hogy a keresztények és nem keresztények szorgosan elválasztva ültek egymástól; behurczolták az iskolába a gheettet, szeparálni merték a zsidó ifjakat az olyan institutumban, melynek fentartására ép úgy adóznak zsidó, mint keresztény állampolgárok, melyben a zsidó hallgatók ép úgy megfizetik a tandíjat, mint a más vallásúak, melynek több zsidó tanára van, kik díszére, dicsőségére válnak nemcsak az intézetnek, de az egész hazának.

Mig a tud. egyetemen már évek óta talaját veszítette a felekezeti gyűlölködés, és jó egyetértés, szívélyes, baráti viszony fűzi egybe az ifjakat, addig a technikán egészen mostanig szabadon burjánzott az antiszemitizmus.

Azok a tanulók, kik magukat gentryknek mondták, bizonyítva azt, hogy fogalmuk sincs e szó nemesebb értelméről, azzal akarták tanusítani szellemi fensőbbiségüket, hogy középkori eszméket hangoztattak, és bálványként hódoltak a legkórosabb mozgalmaknak.

A zsidó növendékek — határozottan állíthatjuk — legjobb elemét képezik a tanuló ifjúságnak; szorgalmasak, iparkodók, kerülnek a botrányt és inkább eltűrték egyet-mást, csak hogy a még nagyobb ellenségeskedések elmaradjanak.

Hogy ez nem történt gyávaságból, azt egyes nagyon is nagyszájú ifjak tudhatják legjobban, kiket karddal figyelmeztettek zsidó kollegái, hogy jó lesz hátrább maradni az agarakkal.

Igen ám, de a türelem nem sokat használt, és a párbajok nem feleltek meg a józanabb hallgatók ízlésének. Már hosszabb idő óta tapasztalható volt az a forrongás, mely nemcsak a zsidók közt uralkodott, hanem ama derék keresztény ifjak közt is, kik belátták, hogy épenséggel nincs okuk gyűlölni zsidó társaikat. Ennek a forrongásnak az lett az eredménye, hogy az idén a segítő egyesület választásai alkalmával ellenjelöltet állítottak fel az öt év óta uralkodó párttal szemben.

Nincs szándékunkban, hogy a régi párt működésével bővebben foglalkozzunk, de hogy nem volt valami szabadelvű, azt eléggé megvilágítja az a körülmény, hogy választmányában alig volt zsidó, s ha be is került tán egy-kettő, bizony sem valami jól érezte magát ott, és nem vett részt az egyesület működésében. Az új párt sokkal méltányosabbnak és szabadelvűbbnek mutatkozott már elejétől fogva, és nem csoda, ha a zsidó hallgatók kiknek a párt megalakulása is érdeme, valamennyien melléje sorakoztak. Antal Ferencz, Antal Gyula egyetemi tanár fiát jelölte a liberális párt.

A rokonszenves fiatal ember magában egyesítette zsidó kollegái teljes bizalmát, és mindjárt a megválasztatása, érdekében megindult mozgalom kezdetén látszott, hogy ha heves küzdelem árán is, megtörik majd a régi, exkluzivebb elemekből alkotott pártot.

És az eredmény kedvező volt, még kedvezőbb, mint remélték. Hatvan szavazattöbbséggel győzött az Antalpárt, győztek a liberalisan gondolkozó ifjak. Üdvözljük őket diadalukhoz; éljenek vele bölcsen, hogy ellenfeleiket meggyőzzék fe'őle, mennyire megállják helyüket.

Talán a műegyetemen is sikerül majd kiűzni azt a rossz szellemet, mely az ifjúság egy részét elfogja, talán ott is sikerül megtörni azt a gonosz szellemet, melynek éltető eleme az antiszemitizmus, mely ellensége a szépnek, jónak, igaznak, melylyel meg nem fér az olyan nemes gondolkozási mód, a milyen egyedül méltó magyar ifjakhoz, akármily felekezetűek, bármily nemzetiségűek is, a milyent nem pótolhat semmiféle rang.

A választások alkalmával a következő hitrokonaink kerültek a bizottságba: *Ligeti Árpád, Schwartz Ödön, Preszler Miklós, Bleyer Zoltán, Pilczér Ármin, Wilhelm Ignác, Hönig Dezső, Schwartz Gyula, Perl Samu, Ullmann Gyula, Lusztig Lipót.* Összesen 28 tagot választottak.

*

Az Egyetemi Lapok czimű ifjúsági közlönyben, melyet Eötvös Károly jeles tehetségű fia, Eötvös Bálint szerkeszt, a műegyetemi választásokra vonatkozólag oly felszólalást találunk, mely megerősíti a fenn elmondottakat, mik a felszólalás megjelenése előtt érkeztek hozzánk. Közöljük belőle a következőket:

Mit jelent Antal Ferencz és pártjának megválasztatása? *Egy újabb győzelmet korunk felvilágosodott szellemének!* Az egyén erkölcsi értékének emelkedését a társadalmi előítéletek által támogatott tekintélyek rovására. Hogy a győztes párté volt az igaz ügy, azt két tény demonstrálja: egyik a szavazók aránylag óriási száma és az a szolidaritás, mely Antal pártjának minden egyes tagját szoros egészszé fűzte. Ily egyértelműleg csak oly párt dönthet, a mely tudatában van ügye szent voltának, mely érzi, hogy nem szabad magát személyes tekintetekkel gyöngíteni. A most uralomra került párt reakzionárius szellemmel vádolta a leggyőzöttet. Indokolta ezt egyszerű méltóságos rámutatással a tényekre, melyek bizonyítják, hogy a segítő egyesület bizottságából évekig ki volt zárva egy — kell-e mondanunk, hogy melyik? — felekezet. Mindenütt, a hol választásról volt szó, kizárták e felekezet tagjait, mely a műegyetemnek majdnem 50%-ja! Az uralkodó antiszemitizmus a műegyetemi segítőegyesület bizottságában nem volt agyrém. Bevallották ezt nyíltan a volt bizottság tagjai, vallják ezt ma is azok, a kik fennen hangoztatják, hogy zsidóval nem lesznek, vagy nem lennének egy

bizottságban. Antal egy eddig parlagon hevert szellemi és anyagi tőkét vont be az egyesület körébe. Már az a körülmény, *hogy a tagdíjak ezidén ötszörösét teszik a tavalyiaknak*, oly érdeme, melyért mindenki köszönetet szavaz neki.

Azt hiszszük, a műegyetem belételeiben új aera köszöntött be. Bizalommal nyújtja a békejobbót az ellenpárt felé. Ha az elfogadja, ám segítse a munkában a pártot, melyet egy erős többség alkotmányos uton jelölt ki az ügyek vezetésére. Ha azonban azt visszatartja, ha ellenzéki álláspontját az ellenségességgel akarja felváltani, ám jó, akkor is résen leszünk. **Balogh Jenő.**

Zsidó magyar írók és tudósok.

Szerkeszti és írja: dr. Feleki Sándor.

II.

Dr. Kőrösi József.

— Két czikk. —

A statisztika a legfiatalabb tudományágak egyike. Csak néhány évtizede annak, hogy tulajdonképeni tudományos értelemben vett statisztikáról szó lehet. De minél jobban fejlődik, izmosodik ezen újabb ág, annál inkább bizonyítja be rendkívüli fontos és nélkülözhetlen voltát a tudomány és társadalom minden terén. Manapság már megállapított tény, hogy csak a tömeges észlelések alapján vonhatunk le helyes és határorott következményeket, csakis ezek alapján ítélni tudjuk meg a társadalmi élet s a tudomány egyes jelenségeit és tüneteit. Képzeltető-e manapság tudományos szak statisztika nélkül? Bizonyára nem. A parlamenti szónok, a jogász, a mérnök, az orvos mind rá vannak utalva a statisztika támogatására, s ennek nélkülözhetlen voltának, rendkívüli fontosságának köszönheti azt a hatalmas lendületet, melyet az utolsó években vett. Azok a rengeteg számsorok, melyekkel a statisztika szolgál, képezik megdönthetetlen álláspontjait a tudományos és társadalmi kérdéseknek, mely ellen nincs appelláta. Minden csűrös-csavarás, okoskodás megszűnik a statisztika száraz, de kérlelhetetlen és világos számaival szemben.

De maguk a száraz számsorok még nem elégségesek, hogy az azokkal foglalkozót statisztikusnak mondjuk. Rendkívüli szorgalom, éles megfigyelő tehetség, vas logika szükséges ahhoz, hogy a számadatokat egymással egybevetve, összekapcsolva, vagy ellentétbe állítva, helyes és józan következtetéseket vonjunk le. Testet, lelket fárasztó, vas idegzetet követelő munka, mely nagyon sokszor próbára teszi az emberi türelmet.

A tudomány ezen újabb ágának képviselőjét, dr. Kőrösi Józsefet, a Budapest fővárosi statisztikai hivatal főnökét, a magyar tudományos akadémia tagját mutatjuk be ez alkalommal olvasóinknak, mint olyat, ki a statisztika fárasztó pályáján több, mint 20 év óta működik. Nem köznapi frázissal élünk, ha azt állit-

juk, hogy első rangú helyet foglal el az egész tudós világ statisztikusai között. Az ő nevét Európa minden államában ismerik, becsülik és elismeréssel említik ép úgy, mint hazánkban, azaz jobban, mint hazánkban. Mert Kőrösi neve a modern statisztikával elválaszthatatlanul van összeforrv. A külföldi statisztikai és társadalmi lapok a legnagyobb dicséretekkel halmozzák el a már évek óta európai hírnevű tudóst és fáradhatlan munkásságát. Az egyes statisztikai kongresszusokon, így Brüsszelben, Berlinben, New-Yorkban nagy feltűnést keltett felolvasásaival, a sűrű egymásután napvilágot látó hatalmas statisztikai munkálatai pedig megjelenésükkor az egész tudós világot foglalkoztatják. Nem is csoda; hisz mindegyik munkájában rendkívüli fontos társadalmi, közegészségügyi problémákkal foglalkozik és páratlan szorgalmával, kiváló tehetségével nem egy fontos kérdést sikerült neki adatai által új világításba helyezni és megoldani. A lakásviszonyokról, a betegedésekről, a fertőző bántalmakról, az életkorról, az iskola-viszonyokról, a foglalkozásoknak befolyásáról az életkorra, és még számos, fontos politikai, tudományos és társadalmi témáról közölt rengeteg és pontos adatait és az ezekből levont következtetéseit az egész európai szaksajtót, de még a társadalmi és politikai lapok is nagy elismeréssel fogadták. Ő hívta fel a főváros figyelmét arra, hogy a rossz egészségügyi viszonyok első sorban a lakások tulzsufaltságából folynak; ő közölte ama meglepő adatokat, hogy egyes fertőző bajok iránt, pl. a vörheny, diphtheritis iránt fogékonyabb a vagyonosabb néposztály, mint a szegény, míg a himlő jobban terjed a szegények közt. Ő bizonyította, hogy egyes fertőző bántalmak kevésbé fejlődnek a pinczelakásokban mint a földszintes és emeletes lakásokban és fordítva. Ezek és még számos más adatai, állításai az egész tudományos világban visszhangra keltek és sok vitatkozásra, pro és contra adtak alkalmat.

Az ő theoriája, a halotti táblázatok elkészítése egyéni észrevezések alapján, eredeti és zseniális fel fogása által a tudósok figyelmét nagyban foglalkoztatta és heves vitákra adott alkalmat, melyben a legjelesebb szaktudósok az ő pártjára állottak. Ép ily fontos adatokkal szolgált az életbiztosítás, a vám, a pénzügy kérdéseit illetőleg is, úgy, hogy a jeles nemzetgazdászok közé is méltán sorozható.

Talán kissé különösnek hangzik, ha azt állitjuk, hogy Kőrösi fiatal kora daczára annyit irt, hogy munkáit elősorolni nagyon bajos volna. Tény az, hogy egy kisebb könyvtárba nem férnének bele. Mennyi fáradtság, mily vasakarát kellett annyi munka megírásához! De hát ezt még értjük. De honnan vette az időt hozzá? Hisz a mennyit Kőrösi már eddig irt, ahhoz két emberélet is kevés. Ő egy valóságos soha ki nem fáradó perpetuum mobile, kit ezen — mondhatjuk bátran — phaenomenális munkásság sem birt megtörni. Csak az

utolsó tíz évben körülbelül száz nagyobb munkát és cikksorozatot írt, emellett szerkesztvén három statisztikai folyóiratot, melyek közül az egyikről, a Statisztikai Havi Füzetekről az egész külföldi szaksajtó elismeri, hogy páratlan a maga nemében. Büszkeséggel mondhatjuk különben, hogy a külföld irigylő tőlönk. És ennél nagyobb elismerés Körösit valóban nem érheti. A sok közül, mert épen ez esik leghamarabb kezünk ügyébe, közöljük a »Wiener Allgemeine Zeitung« 1885. évi május 9-iki számából a következő sorokat, melyekben Körösinek »Die Sterblichkeit der Stadt Budapest und deren Ursachen« című könyvéről hosszasan írva, így kezdi el ismertetését: »Wie so manches. was wir in der grossstädtischen Entwicklung Budapest's beobachten, so erfüllen uns auch die tüchtigen, theilweise brillanten Leistungen des dortigen statistischen Bureaus mit Achtung und — offen gestanden — mit Neid. Vergleicht man dieselben mit unseren hiesigen communal-statistischen Publicationen, so sieht man die letzteren nicht etwa nur überflügelt, sondern gewinnt den Eindruck, als wenn wir bescheidene Provinzler wären, die mit der erfolgreichen Tüchtigkeit, mit dem Reichthum an Hilfsquellen und Ergebnissen der östlichen Grosstadt gar nicht in Wettbewerb treten können«. — Ez csak egy példa azok közül, minőket a külföldi szaksajtóból százával is idézhetnénk.

Ha már általában köszönettel tartozik a statisztikai szaktudomány Körösinek fényes működéséért, kettős köszönettel tartozik neki Magyarország. Az alkotmányos kigyezés utáni első években ő hívta fel nagyszabású statisztikai munkái által a külföld figyelmét hazánkra és kezdték belátni, hogy bizony Magyarország nem csak a »jogászok és kanászok« hazája, hanem vannak jeles tudósai is, kik büszkén vehetik fel a versenyt a hasonló szakmájú tudósaival. De még egy irányban lekötelezettje hazánk Körösinek. Ő alapította, rendezte s tervei szerint vezette s vezeti a fővárosi statisztikai hivatalt, mely a külföldi szaksajtó egybehangzó véleménye szerint valóságos mintaintézet s a maga nemében egyedül áll egész Európában. Pedig mennyi nehézséggel kellett Körösinek a kezdetben megküzdnie. A hivatalnokok nagy része egy fejelemzett munkához nem szokott sereget képezett, mely irtózott a roppant hosszú számsorokkal megbarátkozni. Ugy véltek dolgukon segíteni, hogy mikor a roppant számoszlopokat össze kellett adni, egyszerűen, — a nélkül, hogy az összeadást elvégezték volna -- aláírtak egy tetszés szerinti nagyszámot. Ugy gondolkodtak, hogy ugyan ki fogja e cselt észrevenni, mikor milliókról van szó. De Körösi élesszeme és szorgalma tuljárt a lusta hivatalnokok eszén, és mindeme rengeteg számsorokat újból összeadta. Ekkor kisült a turpiság, hogy a napidijas urak csak úgy

»találomra« írták alá az eredményt s Körösi mind-egyiknek szépen kiadta — utlevelét.

Körösit a statisztikai tudomány terén korszakot alkotó munkásságáért a legelőkelőbb külföldi tudományos vállalatok és társulatok választották meg tagjuknak, s az uralkodó fejedelmek kitüntetésekkel halmozták el.

Birja a Ferencz József rend lovagkeresztjét, az orosz Szent Anna rendet, a bajor Mihály rendet, a württembergi Frigyes rendet, a szász Albert rendet s lovagja a belga Lipót rendnek. Levelező tagja a magyar tud. Akadémiának és a statisztikai és nemzetgazdasági bizottság előadója, egyetemi magántanár, az orosz statisztikai tanácsnak és az Institut International de Statistique tagja, az amerikai statisztikai társulat tiszteletbeli tudora, a philadelphiai orvosi egyetem tiszteletbeli tudora, a belgiumi központi statisztikai bizottságnak s a nisni-nowgordí statisztikai bizottság levelező tagja, a párisi és manchesteri statisztikai társulatoknak, a párisi, bordeauxi, brüsszeli, madridi, milandi, montreali (Canada) közegészségügyi társulatoknak tagja, a párisi gyermekvédő társulatnak levelező tagja, az orosz közoktatásügyi muzeum tiszteletbeli tagja stb.

Önkéntelenül feltolul előttünk a kérdés, vajjon Magyarország elismeréssel volt-e a férfiú iránt, ki a magyar statisztikát majdnem páratlanul álló színvonalra emelte s felhívta rá a tudós világ figyelmét, ki a magyar főváros statisztikai hivatalát mintaszerűvé szervezte, ki teoriáival és munkálataival az európai statisztikai tudósok közt első helyet foglal el? Mi azt hisszük: nem. Vajjon nem érdemli-e meg jobban az akadémiai rendes tagságot mint a most bentülők kilenczven százaléka? Hisz megtörtént az a nevetséges eset, hogy az akadémia statisztikai bizottságában csak egy szavazattöbbséggel választották meg referensül azt a Körösi Józsefet, kit ugyanakkor az éjszakamerikai statisztikai társulat tiszteletbeli tagjának, s a philadelphiai orvosi egyetem tiszteletbeli tudorává nevezte ki. Megtörtént ugyancsak a nevetséges tény, hogy Trefort miniszter Dobránszky Pétert nevezte ki a műegyetem statisztikai tanszékére a szintén pályázó Körösi ellenében.

A párisi világtárlat és egyéb nemzetközi kiállítások hivatalosan felszólították munkáinak e tárlatokon való közzétételére, de a magyarországbeli kiállítások részéről még ily felszólítást sohasem kapott, noha a hazai statisztikai és nemzetgazdasági viszonyokról szóló munkáival hívta fel a külföld figyelmét e téren is hazánkra. Itt igazán áll a költő szava, hogy: difficile est satyram non scribere. Mindezeknek magyarázatát egy körülmény adja, az a körülmény, hogy Körösi József nem akar felmutatni — keresztlevelét.

Körösi József 1844. év április hó 20-án született Pesten. Atyja kereskedő volt, de később mint gazdász Békésmegyében telepedett meg, hol a szerencse anynyira hátat fordított neki, hogy vagyoniilag a tönk szélére jutott. A kis Hajduska (ez volt akkor Körösi neve) 6 éves korában elveszté anyját, s így atyja, mivel sokat kellett távol lennie utazásai miatt, kis leányával együtt (ki később gárdonyi Neumann Frigyesnek neje lett s korán elhunyt) felhozta Pestre sógorához, dr. Pollák Henrikhez, a fővárosi orvosi kar egyik diszéhez, ki akkor kezdő fiatal orvos volt. Pollák dr. lelkének egész melegevel, ki nem fáradó buzgalommal neveltette kis rokonát és Körösi most is a legnagyobb hálával emlékezik meg nagybátyjáról, kinek kiképeztetését köszönheti. Nagybátyja nem is sejtette, hogy a magába vonult, zárkózott természetű fiúban mily vasakarát és tehetség lakozik, minélfogva nem is szánta tudós-pályára, hanem még mint gymnázistát behozta az Első m. ált. biztosító társaságba, hol a bold. Ullmann Károly G., az intézet egyik igazgatója, a magyar kereskedői világ egyik legtekintélyesebb és legkiválóbb tagja, pártfogása alá vette az ifjút, ki szabad óráiban páratlan szorgalommal és odaadással bujta a tudományos könyveket. Az elsők, kik a hallgatag, halovány fiatal hivatalnokban felismerték a lángészt, a jövő nagy tudóst nem csekélyebb emberek voltak, mint *Kautz* és *Konek* nagynevű egyetemi tanárok, kiknek előadásait Körösi mint rendkívüli hallgató látogatta, és kik mindjárt első dolgozatairól úgy nyilatkoztak, hogy szerzőjük, ha a megkezdett uton halad, alighanem a statisztikai tudomány uttörőjévé válik Magyarországon. Dolgozatai különben a »Pesti Naplóban« láttak napvilágot és még alantias hivatalnok is volt az említett biztosító társaságnak, midőn egy cikksorozata annyira megragadta *Gorove* István, kereskedelmi miniszter figyelmét, hogy az előtte személyesen teljesen ismeretlen 23 éves fiatal embert az akkor szervezett Országos statisztikai tanács tagjává nevezte ki, a mely tanácsnak később több éven át jegyzője is volt. Ekkor elhagyta hivatalát és teljesen a statisztika és a nemzetgazdaság tudományának szentelte tevékenységét.

A következő évben, 1867-ben, midőn a »Pesti Napló« szerkesztőségét lényeges változtatásoknak vetették alá, báró *Kemény* Zsigmond szerkesztő őt hívta meg a nemzetgazdasági rész vezetésével. E feladatnak Körösi oly fényesen felelt meg, hogy egyetlen egy lapnak ebbeli rovata sem mérkőzhetett a »Pesti Napló« nemzetgazdasági rovatával, sem bőségre, sem tudományosságra. Körösi különben az 1868—69-iki »Pesti Napló«-ban számos tartalmas vezércikket és tárczát is írt.

Midőn 1870-ben *Márkus* István, *Toldy* István, *Dóczi* Lajos, *Rákosi* Jenő, *Kaas* Ivor báró stb. megváltak a »Pesti Napló«-tól, — mi abban az időben nagy fellünlést

keltett, — Körösi is a »kivándorlókkal« tartott és megalapították a »Reform« című nagy politikai napilapot, mely élénk és gazdag volt tartalomában, de szegény előfizetőkben.

A hatvanas évek végén fennállott nagyhirű Kávéforrásbeli asztaltársaságnak, melyhez *Dóczy*, *Kaas*, *Ágai*, *Rákosi*, *Hevesi* Lajos, a három *Márkus* testvér, *Toldy* Pista, *Szilágyi* Dezső, szóval az akkori fiatal íróvilág legkitünőbbjei tartózkodtak, Körösi szintén tagja volt. Ide a korán elhunyt fennengondolkodású *Lőw* Tóbiás dr; kir. főügyészi helyettes vitte el Körösit, ki *Lőw* atyjának, a hallhatatlan emlékü *Lőw* Lipótnak »Ben Chananja« című zsidó felekezeti lapjába éveken át küldöztette »Fővárosi leveleit.«

Az 1870-iki év fontos határkövet képez Körösi József életében. Pest városa ugyanis külön statisztikai hivatal felállítását tervezte s az igazgatói állásra pályázatot írt ki. Á nagyszámu pályázó között egy sem volt, a ki e fontos állásra való kvalifikációját bizonyítani tudta volna, de volt közöttük nem egy, ki a tisztség elnyerésére elegendő oknak tartá azt, hogy a 48-as szabadságharczban — lábát veszté. Az eredménytelen pályázat után a főváros *Kautz* és *Konek* egyetemi tanárokhoz fordult, kik Körösi Józsefet ajánlották a magas tisztségre, mire a főváros lörvényhatósága az akkor alig 26 éves, de a tudós világban már jelentős névre szert tett ifjút egyhangulag választá meg a diszes állásra.

(Vége következik.)

Lengyelország zsidó királya.

A nemrég elhunyt sir *Phillips* Benjamin, ki Londonnak első zsidó lordmayorja volt, azzal dicsekedhetett, hogy királyi vér sarja, a mennyiben ősei közt van *Wahl* Saul is, ki egy nagyon elterjedt hit szerint egy napon át uralkodója volt Lengyelországnak. Angolországban még számos, igen tekintélyes személyiség van, kik büszkén hivatkoznak arra, hogy utódai *Wahl* Saulnak.

Saul maga is hírneves családnak volt sarjadeka. Atyja *Sámuel* *Juda*, paduai főrabbi volt; nagyatyja *Katzenellenbogen* (ismeretes »Mahram Padua« név alatt) kora egyik legnagyobb rabbinikus autoritása volt, anyai részről pedig rabbi *Menz* *Jehuda*. (szül. 1438-ban) *Elial* de *Medigo* tudós ellenfele és exkommunikatora volt; utódai, eltekintve a rövid uralkodástól is distingvált leszármazásuak és törzsfájuk felbeszakítás nélkül öt századdal vezethető vissza.

Wahl Saul története egyike a legérdekesebb családi hagyományoknak. Fiatal ember korában utazott Lengyelországba és Briskben megtelepedett, hol rabbi *Drucker* *Dávid* leányát vette nőül. Erre nézve vannak hiteles források.

A történet regeszerü része ott kezdődik, hogy

Radzivil lengyel herceget európai utazása közben cserben hagyta kísérete és teljesen elszegényedve érkezett meg Paduába. A főrabbi, Saul atya, ki a hercegben felismerte fiának egyetemi tanulótársát nagylelkűen segítette Radzivilt és hosszabb időn át, ellátta mindennel. Midőn a herceg elbucsuzott jóltevőjétől, megígérte neki, hogy ha visszatér Lengyelországba, majd felkeresi Sault és minden lehetőt megtesz majd, hogy előmozdítsa érdekeit. Be is váltotta szavát és az ő védelme alatt Saul egyikévé lett a leggazdagabb és legbefolyásosabb zsidóknak.

Báthory István király halála után mélyen megrázkódtatta az országot az a versengés, mely a svéd Zsigmond és az osztrák Miksa trónkövetelők közt folyt. Az országgyűlés tetőlől talpig felfegyverkezett és a je'öltek hívei Varsó közelében körülsáncolt táborokba vonultak. A második választási napon a kilátások különösen nyugtalanítóak voltak, és az éj közeledtével úgy látszott, hogy a nemesek izgatottsága már nem állja meg a további elnapolást.

A mint a zavargás tetőpontját érte, *Radzivil* herceg hirtelen felszólalt.

Harsány hangon kiáltotta:

— Hogy volna, ha erre az éjre az én zsidó sáfáromat, Sault választanók meg s ezzel a további diskussziót holnapra halasztanók?

A különös indítvány egyszerre eloszlatta az izgatottságot és hirtelen felhangzott a kiáltás:

— Soká éljen Saul király!

A hüvelyekből kirepült kardokat visszadugták, és a nemesek hazatértek.

Az éj folyamán és másnap Saul a választási nehézségek barátságos elosztásával foglalkozott, minek az lett a vége, hogy az országgyűlési pártok megegyeztek és Zsigmond lett lengyel király.

Az uralkodó elhalmozta közvetlen elődjét tisztségekkel. Megadta neki azt a privilégiumot, hogy a koronázás alkalmával az ő fejére is tegyék a koronát és a választás emlékére a Wahl nevet adományozta Saulnak, ki arany lánczot és czimert is kapott; utóbbi nyugvó oroszlánt és a két törvénytáblát ábrázolta.

Saul élete hátralevő részében még sokat tett hitsorsosaiért. Az udvarnál az ő javukra fordította befolyását és gazdagságát nagyobbára zsinagógák és iskolák építésére és jótékony intézetek támogatására fordította. Fiai és unokái híres rabbikká lettek.

Egy korabeli héber író állítja:

»Ki látja Wahl Sault fiaival, vejeivel és unokáival, az több tudományt, gazdagságot és becsületet néz, mint a mennyit valaha egy helyen egyszerre láttak.«

Történeti adatok az egynapos királyságra vonatkozólag hiányoznak. Egyedüli forrás egy héber kézirat, melyet 1734-ben írt rabbi Pinchas (Anspach);

nagyatyjától hallotta, ki Saul dédunokája volt. Szóbeli hagyomány is fentartotta az eset emlékét.

Kétséggel a *Chmielewski*-féle irtózatok zsidóüldözések idejéből ered, mikor a szegény, üldözött lengyel zsidók előszeretettel gondoltak vissza a régi, boldogabb időkre.

Egy régi monda beszéli, hogy Popiel király halála után elhatározta az országgyűlés, hogy az lesz az ideiglenes király, ki határozott napon első lép *Kruszicza* város területére. Ily módon jutott trónra a zsidó *Prochownik* Ábrahám. Ezzel a regével is hozzák kapcsolatba Saul történetét.

De a hagyomány számos oly részletet tartalmaz, miket a történelmi kutatás is bizonyít. Így Radzivil herceg, ki kétséggel a »fekete Radzivil« név alatt ismeretes Radzivil Miklós volt, a jeruzsalemi utjáról írt könyvében (1582.) említi, hogy Ankonában nem volt semmije és kénytelen volt egy derék zsidótól 200 aranyat kölcsönözni.

Saul létezése, gazdagsága és befolyása sem szenved kétséget; lithavai okiratok gyakran emlegetik, mint Báthory István alatt az egyedáruság s később a beviteli és hidvámok bérlőjét. Zsigmond király udvarán nagy tiszteletnek örvendett és a zsidó bíróságoknak kiváltságokat eszközölt ki. Számos alapítvány és emléktábla bizonyítja jótékonyágát.

Meghalt 1622-ben 80 éves korában.

Angolországi utódai gyanánt a »Jew. Chronicle« következőket említi:

Két főrabbi: *Lion Hart* és fia, *Hirschell Salamon*; egy kiváló Dajan: Rev. Barnett A. L.; egy volt lord-major: Sir Benjamin Phillips; az egész De Vahl vagy Samuel család; a De Worms család összes jelenlegi tagjai; Sir Julian Goldschmid; Mocatta D. asszony; Lucas Lionel asszony és testvérei; a Cohen, Wagg és Merton család hozzátartozói; a Benas és Barnett családok Liverpoolban; Rosebery grófnő; Orkney grófnő; Hirschell lord és számos többé, vagy kevésbé kiváló egyeniség. A felsoroltak legtöbbje Samuel Mosestől származik, az ismeretes, magát a közjóért feláldozott férfitől, ki a múlt század közepe táján Angliában letelepedett; szintugy ennek Esther nevű nővérétől, ki Philipps Phiveashoz, Sir Benjamin nagyatyjához ment feleségül. Sámuel Moses apai részről 11-ed ízben apaduai »Mahrám«-tól származik s eszerint következőképp nevezhetné magát: »Mozes b. Samuel, b. Josef, b. Elia, b. Zebi, b. Jacob, b. Saul, b. Mozes, b. Meir, b. Saul, b. Samuel, b. Mier.«

Az elhalt Hirschell Salamon rabbi és apja iva-dékai voltak a híres Wahl Dinának, R. Herschel tudós nejeinek, Wahl Saul egy unokájának.

A KIHÁZASÍTÓK.

Humoros lengyel-zsidó elbeszélés.

(Folytatás.)

— Fogunk találni, fogadkozik a hitelezők kara.
— De melyik leány óhajt majd engem férjül, mely szülő vejéül? kérdi Valerian.

— Ilyen szép, finom, noblis urat, mint nagyságod, . . . mondja Weinreb.

— De hirem . . . gazdálkodásom . . .

— Mindent megcsinálunk, válaszol Weinreb; mindent megcsinálunk, hogy szinaranyként fénylik majd ház és udvar, jóltevőnk gazdasága és hire. Megkeressük a menyasszonyt, és nagyságodnak nem lesz más dolga, mint nősülni

— Áll az alku.

Mikor odakinn összedugták fejeiket megszólal Sonnenglanz.

— Nem hittem volna, hogy oly gyorsan megadja magát.

— Nem mondtam, hogy becsületes ember? nyafog Sonnenglanz.

— Szinarany, esküszik Weinreb.

— Szinarany, kontrázik Krakauer.

Egy hét mult el, majd a másik; a könnyelmű, eladósodott nemes tökéletesen megfélekezett a hitelezőtől megpendített házassági tervről, midőn egyszerre csak bekopogtatott Weinreb Lövy ragyogva tetőtől talpig. Fénylettek kék-fekete tincsei, atlasznadrágja, szép prémes bundája, de még nagy csizmája is; mosolygott, és mily édesden mosolygott!

— Mit hozasz? kérdi Valerian ur, ki a teli alakok közt vigan röpködő czinegék etette.

— Osztokodtunk az ügyben . . .

— Micsoda ügyben?

— Igazságos Isten, a házasság . . .

— Igaz, a házasság!

— Osztokodtunk, folytatja az elegáns. Sonnenglanz vállalta magára az adósságot, Krakauer a berendezkedést, Smaragd a gazdaságot, én a menyasszonyt.

— Nagyon bölcsen; s mit végeztetek eddig, kérdi a nemes.

— Én tisztában vagyok, szól Weinreb, kabátját simogatva . . . Megvan a menyasszony.

— Nagyszerű lehet, kiáltja Valerian. Gondold meg, mielőtt megnevezed.

— Ez egyszer nincs mit meggondolni, mosolyog Weinreb elbizakodva. Olyan partim van jóltevőm számára, olyan partim, mondom, hogy . . . De ítéljen ön maga . . . Fialat, szép, tiszta angyal, gazdag, jó házból való, művelt, tudós, mint egy rabbi, hibátlan, csak eléje kell térdelni, hogy imádják.

— Mi a neve?

— Bizonyára ismeri.

— De hogy hívják?

— Csakhogy német, mondja Weinreb az ajtó felé hátrálva.

— Annál jobb; a németek műveltebbek és mindenek előtt háziasabbak, mint a lengyelek, viszonozza a nemes.

— Festenburg kisasszonyról szólok, mondja végre Weinreb ur.

— Mi jut eszedbe! kiáltja Valerian.

Weinreb egy ugrással kívül termett az ajtón.

— Ne fuss! mondja Valerian nyugodtabban.

— De ha így kiabál . . .

— De hogy is gondolhatsz reá, szól a nemes.

— Ön nagyon válogatós . . .

— Számár, a leány engem nem vesz el, legjobb parti az országban . . . Különben nem is ösmerem, válaszol Valerian.

— De ismeri a Weinreb . . . Bizza csak Weinrebre és egy hónap múlva az ön felesége.

— Hogyan akarnád azt megtenni? . . .

— Igazságos isten, minden bűvészet nélkül.

— De mindeneke' előtt látni akarom a kisasszonyt.

— Meglátja azonnal, kiáltja az uracs és piros övében kotorászott. Itt a fényképe.

Mosolyogva átadta a nemesnek.

— Nos, mit szól hozzá? finom? mondja, hogy finom, vagy nincs izlése.

— Szép leány, nem tagadhatom, feleli Valerian a képet szemlélve, de személyesen kell látnom, mielőtt határoznék.

— Majd meglátja, feleli Weinreb buzgón . . . Azonnal.

— Micsoda, kéznél van?

— Meglátja a kisasszonyt, a mily igaz, hogy Weinreb a nevem, folytatja a zsidó, de a kisasszony meg ne lássa önt, különben minden elveszett.

— Miért elveszett?

— Lássá jóltevő ur, magyarázza a zsidó, így áll a dolog. A kisasszony atyja praktikus ember; az megnézi önt és megnézi a gazdaságot, ha majd berendezlünk, és igent fog mondani.

— S aztán?

— De a kisasszony sok regényt és komédiás darabot olvasott, aztán minden oda volna, ha egyszerűen megkérné a kezét; ő azt akarja, hogy egész színművet játszszen vele, vagy legalább is végezzen valami hőstettet, egy igazi hőstettet!

— Hogyan képzeled azt? kérdi Valerian nevetve.

— Hogyan képzelem? én a kisasszony elébe állok, mikor szánkázik, a lovak megbokrosolnak, és ön megmenti életét . . .

— Jaj, hát én arra várjak?

(Folytatása következik.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **szept végén** lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztatásuk előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre	7 frt — kr.
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatal

Budapest, Vácikörút 23. sz.

Hazai hírek.

— **Mit ír Schárf Móricz?** Egy levelet láttunk e napokban, melyet a hirhedett tisztaesztlári »koronatanu« Budapestben lakó atyjának írt. A fiút tudvalevőleg mindjárt a nyíregyházi tárgyalás után Amsterdambba vitték, hol elsajátította a gyémánt köszörülés nehézségét, de jövedelmező mesterségét, melylyel, ha munkában van, 100 frtot keres hónaponként. Atyját, ki Budapestben roppant szegénységben él, lehetőleg támogatja és rajta, leveleiből ítélve, nagy szeretettel csüng. A fennemlített levél tulajdonképen újévi-üdvözlés, melyet Rós-Hasónó ünnepre küldött atyjának, de a fiú ebből az alkalomból visszapillantást vett a multra, mely érdekelni fogja tán elapokolvasóit is. »Nekem, édes apám — írja Móricz — minden Rós-Hasónó előtt nemcsak azokért kell bocsánatot kérnem tőled, miket tán a lefolyt évben vétettem ellened, de főképen azért a nagy bűnért, mit hajdanában ellened elkövettem és mely megkeseríti egész életemet. Sokszor azt mondom magamnak, lehetetlen, hogy én lettem volna az, ki atyámat és annyi ártatlan embert oly fertelmes bűnnel rágalalmaztam az egész világ előtt. S nem is én voltam. A mostani Móricz nem, határozottan nem volt; az csak az akkori tanulatlan falucsavargója lehetett, az pedig egészen más, mint a mostani Móricz. Vagy megverhet az Isten engemet azért, mit egészen más valaki követett el? És az a másik Móricz, tudta-e mit mivel? Őt sem verheti meg az igazságos Isten, de kell, hogy megbüntesse azokat, kik a tudatlan, megfélemlített falusi gyereket, oly rettenetes ocsmányságra csábították. Mi mindent nem hazudtak, mi mindennel nem fenyegettek, mi mindent nem ígértek! — A zsidókat ugyanis kikergetik, mondogatták, apádnak nem lesz semmi baja, de te hatalmas nagy ur leszel, kit még a király is meghív; míg ha nem cselekszel úgy, mint betanítottunk, örökös börtönbe kerülsz, tán fel is akasztanak. És én rossz, buta gyerek, a mit eleinte félelemből tettem, később már kész örömmel követtem és még tultettem tanítóim kívánságán. Ez az én nagy bajom, édes apám; ez az én örökös szomorúságom.»

— **Desseffy, csanádi püspök** a napokban fogadta Temesvárolt a küldöttségeket, melyek kinevezése alkalmából üdvözltek. A zsidó hitközségek egye-

sült deputációja buziási *Eisenstädter* Ignác kereskedelmi tanácsos elnöklete alatt jelent meg. Kongressusi, orthodoxok és szefárdok nagyon jól megérték abban a küldöttségben, melynek nevében *Löwy Mór* dr. főrabbi mondott üdvözlő beszédet. Válaszában a püspök biztosította a felekezeteket, hogy követni fogja a keresztény vallás alapítójának szavait: »Szeresd istenedet és felebarátaidat, mint tenmagadat.« *A felekezeti béke ápolása lesz legbuzgóbb törekvése.* Ha a zsidóságnak valamely jogos érdeke szószólóra szorul, — ugymond — ő mindig ott lesz. Ezután szívélyes szavakat váltott *Eisenstädter*, *Deutsch*, *Totis*, *Derera* urakkal és *Kohlbach* dr. Gyárkúlvárosi rabbival. A zsidó nő-egyesületek küldöttségét is a püspök rendkívül szívélyesen fogadta, s támogatását megígérte.

— **Schuster Konstantin**, a váci egyházmegye püspöke a napokban érkezett Mindszentre bérmlására. Az ez alkalomból nála tisztelgők közt volt az izraelita hitközség küldöttsége is, élén dr. *Wiener Mark* rabbival, kinek rövid, de hatásos üdvözlőjére a püspök egy negyed óráig tartó beszédben válaszolt; többek közt így szólt: »Egy cél felé törekszünk: hivatásunkban a vallásosságot ápolni; a mi különbség van közöttünk, az csak elvi eltérés, de egy az alap és hivatás: Isten iránt való szeretet hirdetése.« Beszéde végén örömet fejezte ki a fölött, hogy Mindszenten a zsidók és keresztények oly szép egyetértésben élnek. A rendezett diszebédre a hitközség elnöke, *Szabolka* Gusztáv ügyvéd is hivatalos volt, a másnapi ebédre pedig dr. *Wiener Mark* rabbi, *Diamant* Manó lapszerkesztő és *Weisz* Lőrincz hitk. előjáró. Ez alkalommal a váci egyházmegyei főpap poharat emelt és a következő szavakat intézte dr. *Wiener Mark* rabbihoz: »Nagyon kellemesen lepott meg az önök szíves üdvözlése, melyért ezuttal is köszönetet mondok, de felhasználom egyszersmind az alkalmat arra nézve, hogy az itt tapasztalt jó egyetértés fölött örömemet kifejezzem. Én főképen annak tulajdonitom ezt, hogy e hitközségnek oly tudományosan művelt rabbija van, mint dr. *Wiener Mark*, a kire poharamat emelem.« Erre felállt a felkészített rabbi és poharát a püspökre emelvén, kérte az egek mindenható Urát, hogy e főnkelt, nemes gondolkodású főpapot, a nagy ember barátot soká tartsa meg a hazán, az egyház és az emberiség javára. Ebéd végeztével még sokáig társalgott a főpap a rabbival, a mely figyelemesség mindkét felekezetenél kellemes benyomást gyakorolt.

— **Tisza-Eszlár kisért.** Husvétnak ugyan nyoma sincs, de az mitsem tesz; ha szükséges, az antiszemita bujtogatók és az elvakult szerencsétlen hívek arra is megesküsznek, hogy Jomkippurkor is fogyasztanak keresztény vért. *Nagy-Rozvány*, zemplénmegyei község dicsekedhetik vele legujabban, hogy kicsi híjján saját külön rituális vérvádra tett szert. Az esetről a »Pesti Hírlap«-nak a következőket írják: »Nagy-Rozványon

körülbelül 20 év óta lakik egy *Davidovics* Mór nevű birtokos, akit békés jó embernek ismernek. Neje aug. 7-én elküldötte a szolgáló leányt a tanyára, hogy hozzon a teheneknek csalamádét. A leány ki is ment, meg is jött és még egyszer kiment, hogy hozzon, de ezuttal nem jött haza. Eltűnt. Azonnal kész volt a gyanu, hogy a zsidóknak kellett a leány vére. Azt beszélgették, *Davidovics* apósa, a ki könyves (szent) ember, most házasítja a fiát s azoknak kell a vér. *Már voltak olyanok is, akik tanúskodni is készek voltak, hogy a leány sikoltását hallották, hogy látták, amint a leány holtestét a csalamádéba vitték s azután az a lengyel zsidó vitte el, aki éppen arra járt, s azért volt nagy ponyva a kocsiján, hogy a leányt meg ne lássák.* Tudósítónk szerint a gyanu oly kifejezett és erős volt, hogy a községi elöljáróság is hitt neki, sőt egy művelt, uri helyen is szemtől szembe mondták egyik bejáró izraelitának, hogy a leányt ők földelték el. Már az utcán is kiabáltak a zsidók után, s a leányt rajtuk keresték. *Minden el volt készülve rá, hogy egy lizsa-eszlári szindarab legyen belőle.* Egyedül *Tólb* János, Nagy-Rozvány községe okos és józan bírása nem hitt benne s azzal csillapította a népet, hogy csak várjanak egy kicsit, majd megkeül a leány. Időközben a leány egyik juhász-bátyja Kis Rozvágyról bement a S.-A.-Ujhelyi vásárra. Ott egyik ismerősének a kocsmában elpanaszolta szegény Zsófi huga szomorú meggyilkoltatását a zsidók által. Ekkor egy juhászbojtár hirtelen odaszólt neki, hogy dehogy ölték azt meg a zsidók, hiszen ott van náluk a tanyán az ispánnál. A bátya rögtön ki is ment és haza hozta a leányt épségben. Elszökött a gazdájától és bealott az ispánhoz. — A fölsülés tehát általános volt. De ha ez a leány akkor példaul világgá megy, vagy valami baleset érte volna, készen lett volna a vérvád s most is mint «akkor» fölvonult volna a bizonyító tanúk hosszú sora, hogy a zsidókat eláztassa. — Arról, hogy a hamisan vádaskodókat, azokat, kik késznek nyilatkoztak a hamis tanúskodásra, megbüntessék, szó sincs. Pedig az ily esetek ismétlődését bármely uton meg kellene akadályozni. Utóvégre is az eszlári pernek sem volt több alapja, mint nagyrozvágyi esetnek s csak véletlen műve, hogy a hamis tanúk vallomásai elfogult embereknél legalább valószínűeknek látszottak. Az ily vádaskodások gyalázatára szolgálnak Magyarország közoktatásának és igazságszolgáltatásának; szégyenletes dolog, hogy egy egész felekezet ki van téve buta esőcselek hitvány rágalmainak, a nélkül, hogy a jó sorsuál egyéb is védené.

— **Ünnepi hitszónokok.** A nagy ünnepek alkalmából *Diamant* Gyula, a rabbiképző negyedéves hallgatója szónokolt; nagy izben prédikált felváltva magyar és német nyelven, még pedig igen szép sikerrel. Mint levezetők írja, a jeles tehetségu fiatal ember egészen meghódította a hívők szíveit. A hitközség levelet is intézett a rabbijelölt urhoz, megköszönve neki működését; *Schreiber* Bernát elnök, *Fischer* Lipót gondnok, *Hiller*

Mór pénztárnok és *Stein* Ignác irták alá a meleg hangon tartott sorokat. — A kolozsvári kongressusi hitközség a főünnepeken dr. *Hoffmann* Emil, ötödéves rabbiképzői hallgatót hívta meg hiszónoklatra. Az ékesszavu rabbielöljt annyira elragadta gyönyörű beszédeivel a hiveket, hogy Farkasházi *Fischer* Vilmos elöljáró hitközsége nevében azon óhajnak adott kifejezést dr. *Hoffmann* előtt, hogy vajha sikerülne a kolozsvári hitközségnek magához fűzni az ékesen szóló ifju papot, hogy az felavattatása után más községbe ne is pályázza. A község különben ismételve ova-
czióba részesítette dr. *Hoffmann*-t.

— **Dr. Goitein**, volt högyészi rabbit megválasztották nachodi rabbivá. A napokban tartotta meg székfoglalóját, mely alkalommal az állami és városi hatóságok képviselői, a tantestületek, Schaumburg-Lippe herczeg hivatalnokai és nagy község jelent meg a templomban. A sikerült szónoklatot nagy tetszéssel fogadták.

— **Hirsch bárónak** Morva Szt. János magyarországi birtokán nagy átalakítások történtek. A híres emberbarát magas vendéget vár f. hó. 7-re. Nem csekélyebb ember, mint a *Valesi* herczeg, Nagybritánia trónörököse tünteti ki akkor látogatásával a bárót.

— **Aradra** a vértanúk szobrának leleplezésére a Petőfi társaság 5-tagu küldöttséget meneszt, köztük, *Kiss* József és *Neugebauer* László híres hitrokonainkat.

— **Bertens Róza.** Német, francia és magyar lapokban már volt egyszer szó arról a magyar születű német színésznőről, a ki *Bertens* Róza név alatt a berlini »Residenztheater«-ben roppant sikereket arat s a kit már Sarah Bernharddal helyeznek egy színvonatra. Azt is írta néhány lap, hogy *Bertens* Róza török nő, a ki csak nem régen tanult meg németül. Az igazság pedig az, hogy *Bertens* Róza egy *Kohn* nevű magyarországi családból származik. Atyja az 1848—49-iki szabadságharcban számos hitsorsosával együtt lelkesen szolgálta a magyar ügyet, s a szabadságharc leveretése után Törökországba menekült. Mint emigrans élt Konstantinápolyban s ott született két gyermeke: *Józsa* és *Róza*. Az utóbbi az ünnepekt német színésznő, a ki a színpadon anyjának leánykori családnevét használja. Atyja a 70 es években visszatért Magyarországra s családjával együtt Törökre magyarosította nevét. *Bertens* Rózát tehát tulajdonképen Török Rózának hívják, Törökországban is született, de azért még sem török.

— **Az országos rabbiképző intézet önképző köre** szeptember hóban tartotta meg alakuló gyűlését. A tisztikar következőképen alakult: Elnök: *Fischer* (Makai) Emil, alelnök: *Hoffer* Armin, titkár: *Heller* Izidor, pénztáros: *Bauer* Mór, könyvtáros: *Mandi* Áron, ellenőr: *Lichtmann* Mór, altitkár: *Goldberger* Kálmán.

— **Esküvő.** F. hó 9-én délután 4 órakor *Kohn* Zsigmond, a hazai kereskedelmi világ egyik legbecsültebb és legkiválóbb egyéniségének kedves és művelt leányát *Margitot*, oltárhoz vezeti *Lederer* Rudolf fiatal földbirtokos, özvegy *Lederer-Sváb* Bernátné fia. Az esketést, mely a dohány-utcai templomban lesz, dr. *Kohn* Sámuel rabbi fogja végezni.

Külföldi hírek.

— **A tizenkétmillió adomány.** Krakóból írják, hogy *Hirsch* báró, tekintve a kormány csekély előzékenységét, nem akarja többé alapítványát mint jogi személyt fenntartani, hanem elhatározta, hogy a 12.000.000 frankot az angol bankba helyezi el, hogy aztán a kamatok a bécsi Alliance Israeliténak jussanak, mely majd később *Hirsch* báró intenczióihoz képest fogja a pénzt felhasználni.

— **Szalóniki segélyezése.** A «zsidók városának» nevezett Szalóniki tudvalevőleg a tűz martaléka lett. Az egész zsidó negyed elpusztult és tizennevez-ezer hitrokonunk hajléktalanná, inségessé lett. Még a lángok közül az utcára kivitt lárgyak is elpusztultak. Tizenhét zsinagóga, a részben nagyon drága felszerelésekkel együtt, az összes tórahtekercsek, a zsidó kórház, a Mikváh a lángok zsákmányává lettek. Több mint kétezer ház hever romokban. A kár öt millió forintba rug, miből alig másfél millió volt biztosítva. A szultán elrendelte a tűzkárosultak segélyezését; a szerencsétleneket felekezeti különbség nélkül az imolákban helyezték el, az adakozások megindultak. *Hirsch Móricz báró* 100.000 frankot küldött. *Allatini* és *Moldiano* hitrokonaink 40—40.000 frankot adományoztak. A londoni zsidók is kiváló mértékben járultak hozzá a szalóniki tűzkárosultak felsegélyezésére. A szultán ennek következtében a londoni török követ útján köszönetet mondott *Isaacs* lordmajornak, kinek kezdeményezésére segélyző bizottság jött létre. A már elküldött összegen kívül újabban több mint 25.000 frtot küldtek a nemzetközi segítő bizot'ságnak, melynek elnökségét maga a szultán vállalta el.

— **Romániából.** A bukaresti »Zion« nagypáholy dr. *Beck* Mór rabbi első alelnök indítványára elhatározta, hogy 5000 frankkal támogatja Grätznek a zsidók történetének román fordítását. Dr. *Beck* tudvalevőleg magyar származású.

— **Adomány.** Königswarter báró, mint Bécsből jelentik, 10 000 frtot adományozott a csehországi árvíz-károsultaknak.

— **A király elismerése.** Bécsből írják, hogy ő felsége a napokban *Giesl* báró hadsegéd kíséretében megjelent a műtárlaton, hogy Königswarter bárónak már egyszer megtekintett gyűjteményét újból megnézzze. A király legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a felette értékes gyűjteményről.

— **Kitüntetések.** Felső sziléziában *Plesz* község előljároja *Mub F.*, elnyerte a III. oszt. koronarendet, dr. *Lilbauer* egészségügyi tanácsos Schrimmben, a IV. osztályát; *Zerbovski* városi tanácsost Benthenben és *Fiänkl* gyárost Neustadtban kereskedelmi tanácsosokká nevezték ki.

— **Kairóból** írják, hogy a »Maimonides« páholy a francia nyelvet vezette be hivatalos nyelvül. Elhatározta a páholy, hogy fiú iskolát létesít, melyben francia, német és héber nyelven fognak tanítani.

— **A »Lemaan Zion«** palesztinai segélyegylet, mint Berlinből írják, újabb jótéteménnyel tetézte eddigi üdvös működését. Sikertelt megnyernie dr. *Feuchtwang* Albert, müncheni orvost, ki már el is utazott Jeruzsalembe, hogy ott, mint az egylet szegényorvosa működjen. Említettük, hogy az orvosi állás dotációja

céljából gyűjtést indítottak, mely elég szép eredményre vezetett. A szigorúan vallásos orvos most azon van, hogy a gyógyszer-tár létesítése is mielőbb sikerüljön.

— **Halálozás.** *Jellinek* Jonás bécsi hitoktató a napokban előadás közben tanítványai jelenlétében hirtelen meghalt. A boldogult 27 év óta működött. Nagy részvét mellett temették és dr. *Güdemann* rabbi szép beszédet mondott sirjánál. — *Newyorkban* meghalt *Peixotto* B. F. kiváló hitrokonunk, ki egy időben bukaresti amerikai konzul volt és akkoriban sokat tett az elnyomott zsidók érdekében. Utóbb Lyonban konzullá nevezték ki és itt maradt Cleveland elnök megválasztásáig. A »B'nei B'rish« rend előkelő tagja és a »Menorah« közlöny szerkesztője volt.

Pályázat.

Az «Orsz. Magyar Izr. Tanítóegyesület» iskolai célokra egy magyarra fordított Szidurt kíván kiadni és a fordítás eszközlése céljából ezennel pályázatot hirdet a következő feltételekkel:

1. A fordítás önnálló legyen; a magyar szó lehetőleg a hébert fődje.

2. Versenyfordításra a következő imadarabok jelöltetnek ki:

יגדל; אלו דברים שאן להם.... כנגד כלם; תפלה למשה;
ישב בסתר; המאור לארץ.... יוצר המאורות; לכה דודי;
נשמת כל חי.... וכל קרבי את שם קדשו; פרקי אבות;
פרק ג'. א'ז; מוסף של ראש השנה; עלינו לשבח....
שומע קול תרועת עמו ישראל ברדמים.

A kijelölt imadarabok legjobb fordításának szerzője az egész imakönyv fordításával fog megbiztatni.

4. Az imakönyv teljesen fog lefordíttatni.

5. A fordítás utáni tiszteletdíj minden egyes, 6000 példányban megjelenő iv után, a héber szöveget és a fordításbeli ismétlődéseket be nem számítva, 25 frtban az első és 15 frtban minden további kiadásnál állapíttatik meg.

6. A 2. pontban kijelölt imáknak idegen kézzel irt fordítása a fordító nevét, állását és lakását tartalmazó zárt levélborítékkal együtt legkésőbbben f. é. nov. 15-ikéig az egyesület elnökségéhez (VII., Klauzál-utca 4.) küldendő be.

7. A pályázati eredmény az «Izr. Tanügyi Értesítő» f. é. december elsején megjelenő számában fog közzététetni.

Budapest, 1890. szeptember 28-án.

Az elnökség.

Kohn Arnold

gazdag s r k ó r a k t á r á t

(Váczikörut 14, szemben az Andrásy-
ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a s r -
k ő á l l í t á s szomoru kötelességét kell
teljesíteniök.

**Szép és pontos kivitelért és lehe-
tőleg olcsó megszámításért kezes-
kedik a czég jó hirneve.**

= Szombaton és ünneppnapon zárva. =

Rochlitz רוכליץ vendéglője Nyiregyházán.

F. évi október 1-től üzletemet, kényelmes szo-
bakkal ugy szintén jó istállókkal ellátva, a Selyem
utczára, (aszinházzal szemben) áthelyezem, mirő
a tisztelt utazó közönséget értesíteni ezennel
van szerencsém.

Tisztelettel
Rochlitz Márton
Nyiregyházán.

I F J. N A G E L O T T O

könyvkereskedésben

Budapesten, Muzeum-körut, a nemzeti színház bérházában kapható.

A m. k. vallás és közokt. miniszterium 21452. szám alatt álla-
pítván engedélyezve:

Magyarország története az elemi iskolák ötödik osztálya
számára írta Barna J. Hatodik kiadás. Ára —30

Módreres tornatanítás. I. Népiskolai tornagyakorlatok,
írtak Horváth F. és Juhász Gy. Ára —40

Népiskolai földrajz. Írta: Barna J. fővárosi tanító, I. rész
a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben ára —20

Népiskolai földrajz. Írta: Barna J. fővárosi tanító, II. rész
a népiskolák V. osztálya számára. Kemény kötésben ára —20

Népiskolai földrajz. Írta: Barna J. fővárosi tanító, III. rész
a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben ára —20

A földrajz tanulását e könyvecske a gyermeknek nagyon
megkönnyíti, mivel minden fölöslegest mellőzve, rövid velős
szavakkal és hiánytalanul a szükséges ismereteket nyújtja.

Magyarország története párhuzamosan alkotmányunk
vázlatával és a főbb világesemények függelékével az újabb
miniszteri tanterv alapján, írta Barna J. főv. tanító. Ötödik
kiadás. Kemény kötésben ára —30

Népiskolai számtan I. rész, a népiskolák II. osztálya szá-
mára, írták Virág (Schön) József és Walter K., kemény kö-
tésben ára —15

Népiskolai számtan II. rész, a népiskolák III. osztálya
számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi
tanítók, kemény kötésben ára —20

Népiskolai számtan III. rész, a népiskolák IV. osztálya
számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi
tanítók, kemény kötésben ára —20

Népiskolai számtan IV. rész, a népiskolák V. és VI. osz-
tálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fő-
városi tanítók, kemény kötésben ára —40

E könyvecske osztályról osztályra vezeti a gyermeket az
elemi számtan ismeretelésébe a vidéki gyermek látköréből vett
gyakorlati példákat alkalmazva, miért is e könyv vidéki isko-
lában különös helyén van.

Az egyenletek megfejtése népszerű modorban írta Schwarz
M. állami tanító, a népiskolák V., VI. osztályai és polgári
iskolák számára ára —40

E könyv jövedelméből az országos tanítók árvaháza ja-
vára minden elkelt példány után tíz-tíz krajczár szerző részéről
fordíttatni fog.

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta
Halász N., I. rész. Kemény kötésben ára —30

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta
Halász N., II. rész. Kemény kötésben ára —25

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta
Halász N., III. rész. Kemény kötésben ára —35

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta
Halász N., IV. rész. Kemény kötésben ára —35

Zsidó hittani katekizmus fiúiskolák részére, írta
Halász N., I. rész —36

Zsidó hittani katekizmus fiúiskolák részére, írta
Halász N., II. rész —30

Zsidó hittani katekizmus fiúiskolák részére, írta
Halász N., III. rész —42

Zsidó hittani katekizmus fiúiskolák részére, írta
Halász N., IV. rész —40

Zsidó hit- és erkölcsstan I. rész középiskolák számára
írta Halász N. —70

Zsidó hit- és erkölcsstan II. rész középiskolák szá-
mára, írta Halász N. —40

Írályképző. Ipariskolák számára, írta Kugler János
Ára füzve 1.50, kötve 1.60.

Mutatványpéldányok ezen tankönyveknek bevezetése
czéljául kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Minden bárhol kiadott vagy hirdetett könyv nálam és a
legelőnyösebb árszámítás mellett kapható. Vidéki megrendelések
gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

➡ Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen bér-
mentve küldetnek. ➡

Német nyelven:

**Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und
schreiben,** írta Flesch M. fővárosi tanító, I. Theil für die
unteren Jahrgänge der Volksschule. Második kiadás. Kemény
kötésben ára —30

**Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und
schreiben,** írta Flesch M. fővárosi tanító, II. Theil für die
oberen Jahrgänge der Volksschule. Kemény kötésben ára —30

Budapesten, VI. kerület, Andrásy-ut 21. szám alatt

megjelent és a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi ministerium által 17358—1888, 14539—1889. és 15826—1890. számú rendeletekkel kiadott hivatalos jegyzékekben

ÁLTALÁNOSAN ENGEDÉLYEZETT

elemi nép-, felső nép-, alsó foku ipar és kereskedelmi iskolai tankönyvek,

Elemi népiskolák számára.

a) Magyar olvasókönyvek, nyelvkönyvek, nyelvtanok.

Dr. Gööz-Schön-Trajtler. Magyar ABC és Olvasókönyv. (Bevezető rész a Magyar Nemzeti Olvasókönyvhöz) ára kötve 20 kr.
Fali Olvasótáblák a dr. Gööz-Schön-Trajtler-féle ABC-hez, 13 nyomtatott, 13 írott fali tábla ára 3 ft.

Ugy az alólírott kiadóhivatal, mint minden vidéki könyvárus, külföld felszámitás nélkül szállítja azokat 1 példányban azon iskolák számára, a hol a dr. Gööz-Schön-Trajtler-féle Magyar ABC tankönyvül használtatik.

Magyar nemzeti Olvasókönyv. Szerkesztették dr. Gööz-Schön-Trajtler. Képes kiadás.
 II. III. IV. V. VI. osztály sz.

ára 30 36 40 62 64 kr. kem. kötésben.
Faludi J.—Szép J. Magyar ABC és olvasókönyv, ára kötve 20 kr.

Faludi J.—Szép J. Magyar olvasókönyv, II. III. IV. osztály számára, 17359—1888

ára 28 36 44 kr.
Belicza J. Magyar nyelvtani kézikönyv, II. III. IV. V—VI. osztály számára, 17358—1888

ára 15 20 20 20 kr.
Erényi M.—Dr. Balassa J. Kis magyar nyelvtan feladatarral. ára kötve 30 kr

Vargyas E. Magyar nyelvtan, falusi iskolák számára, ára kötve 20 kr 43855—1889

b) Számítan.

Faludi (Fuchs) J. Számvetési gyakorlókönyv, II. III. IV. osztály számára, 14539—1889

ára 15 18 20 kr kötve

c) Földrajzi tankönyvek, térképek, atlaszok.

Hátsek I. Magyarország megyei térképei a III. osztályban való használatra. Minden megye térképe külön kapható 20—30 kr-ért.

Hátsek I. Magyarország megyei térképe. Minden megye külön színnel színezve 20 kr.

Kuttner S. Első oktatás a földrajzban, a népis-
 kolák IV. V. és VI. osztálya számára Teljesen átdolgozták: Suppan Vilmos, Laukó Albert 14539—1889

ára kötve 30 kr
Kuttner S. Kis általános földirat. Átdolgozták: Suppan Vilmos és Laukó Albert, a népiskola felső és ismétlő osztályai számára. 15352—1890

ára füzve 38 kr, kötve 60 kr
Dr. Brozik K. Földrajz a népiskolák IV. V. VI. osztály számára, 3973—1890

ára 20 30 20 kr kötve.

Vargyas E. Földrajz a falusi népisk. számára IV. k adás, ára kötve 20 kr.

Langei H.—Dr. Cherven Fl. Elemi iskola atlasz, ára 40 kr. 14539—1889

A minist. engedélyezés száma

16163—1890

16163—1890

17358—1888

és 4954—1890

17359—1888

17359—1888

17358—1888

19444—1890

43855—1889

14539—1889

14596—1879

17358—1888

14539—1889

15352—1890

3973—1890

21456—1890

14539—1889

A minist. engedélyezés száma

14539—1880

7487—1890

42931—1889

7908—1890

17358—1888

6326—1890

14539—1889

7487—1890

11662—1890

11662—1890

4068—1885

12755—1890

14539—1890

15354—1890

17358—1888

6527—1890

7908—1890

17358—1888

25924—1889

Budapest főváros tanácsa az 1890/91. tanévre ezen atlaszt összes népiskoláiban kizárólag használni rendelte.

d) Törsénelem, Alkotmánytan.

Kuttner S. Első oktatás a Magyarok történetében. Teljesen átdolgozták: Suppan V. és Laukó A., ára kötve 30 kr 14539—1880

Vargyas E. Magyarok története, a falusi népis-
 kolák számára, ára kötve 20 kr 7487—1890

Dr. Csiky K. Alkotmánytan, ára kötve 24 kr 42931—1889

Mayer N. Rövid alkotmánytan, ára 16 kr 7908—1890

***Gajdos Mayer J.** Alkotmánytan, ára 30 kr 17358—1888

e) Természettan, Gazdaságtan, Egészségtan.
Báthory Nándor. Természettan a népisk. szá-
 mára. 78 képpel ára kötve 40 kr 6326—1890

Kuttner S. Első oktatás a természettanban. Tel-
 jesen átdolgozták: Suppan Vilmos és Kozocsa T.,
 ára kötve 24 kr 14539—1889

Vargyas E. Természettan, falusi népisk. számára,
 ára kötve 20 kr 7487—1890

Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek, a
 mindennap és ismétlő füzetek, a
 III.—IV. oszt. számára, ára 18 kr 11662—1890

V.—VI. » » » 18 »
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek, a
 leányisk. III. és IV. oszt. sz., ára 18 kr 11662—1890

V. » VI. » » » 18 » 4068—1885

Dr. Csapodi J. — Dr. Gerlóczy F. Egészség-
 tan, népisk. sz. ára kötve 40 kr 12755—1890

f) Természettan, Vegytan.

Kuttner S. Kis természettan, a vegytan elemei-
 vel. Teljesen átdolgozta Suppan V. ára kötve 36 kr 14539—1890

Dr. Heller Ágost Természettan és chemia ele-
 mei, a népiskola, V. és VI. oszt. és az ismétlő
 iskola sz., ára kötve 40 kr. 15354—1890

g) Német nyelvkönyvek, Olvasókönyvek.

Faludi J. — Szép J. Német ABC és Olvasókönyv,
 a magyar tannyelvű népiskolák sz.
 I. II. III. kötet. 17358—1888

ára kötve. 32 40 48 kr

Budapest főváros tanácsa az 1890—91. tanévre a
 fenti Olvasókönyv mindhárom kötetét összes né-
 piskoláiban kizárólag használni rendelte.

Spitzer L. Német nyelvgyakorló, a magyar tan-
 nyelvű népisk. sz., ára kötve 30 kr 6527—1890

Német nyelvtan, feladatokkal, az elemi népisk.,
 felső oszt. sz., ára kötve 40 kr 7908—1890

***Erényi Mór.** Gyakorlati tanfolyam a német
 nyelv megtanulására. V. Kiadás, ára 60 kr 17358—1888

h) Szépirás.

Vajda Pál Szépirási minták elemi népisk. hasz-
 nálatára: Magyar-írás 15 kr 25924—1889

Magyar-német írás 20 »

A *-gal jelzett művek ideigl. engedélyezett nyervén, ott, hol használatban vannak, a 17358—1888. sz. miniszteri ren-
 delet értelmében továbbra is minden akadály nélkül használhatók.

Kohn Salamon. Első oktatás a bibliai történetben magy. és
 ném. 17. kiad. Ára 40 kr

Kohn Salamon. Bibliai történet az izraelita ifjuság számára. Ára 44 kr

Kohn Salamon. Vallástan az izraelita ifjuság számára. Har-
 madik kiadás. Ára 50 kr

Salamon Kohn. Erstes Buch Moses hebräisch, mit einer
 wortgetreuen deutschen Uebersetzung für die israelitische
 Schuljugend. Erstes Heft. Ára 50 kr

Salamon Kohn. Erstes Buch Moses hebräisch, mit einer wort-
 getreuen deutschen Uebersetzung für die israelitische Schul-
 jugend. Zweites Heft. Ára 50 kr

Salamon Kohn. Lehrbuch der mosaischen Religion für die
 israelitische Schuljugend 3. Auflage. Ára 50 kr

Neumann Salamon. Olvasókönyv felsőbb izraelita iskolák
 számára. Ára füzve 20 kr., kötve 30 kr

Goldberger József. Lásón M'dabereth Gyakorlati héber nyelv-
 tan Áhn F. új tanmódja szerint a magyar nyelvhez alkalmaz-
 va tanodai és magánhasználatra. I. folyam. Ára 30 kr

Dr. Josef L. Fischer. Direktor Lesebuch für die oberen Klas-
 sen der israelitischen Schulen. Ára 30 kr

A. Lederer. Erziehungslehre für isr. Lehrer und Lehramts-
 zöglinge. Ára 1 ft.

Legújabbban jelentek meg:

Bárány József. — Stern Ábrahám. Izrael története I. Rész
 Bibliai történet a honfoglalásig közép és polgári iskolák szá-
 mára. Ára kötve 80 kr.

Stern Ábrahám. Héber nyelvtan középiskolák és szemináriu-
 mok számára. Ára 50 kr

Előfizetési felhívás!

Midőn van szerencsénk az „Egyenlőség“ legújabb számát szíves áttekintés és méltatás végett beküldeni, engedje meg, hogy felhívjuk becses figyelmét a hazai zsidóság ezen egyetlen magyar hetilapjára és reáirányítsuk érdeklődését e közlönyre, melynek szerkesztősége, a mint már a név is mutatja, legszentebb kötelességének tekinti azt, hogy lankadatlan buzgalommal és kitartással küzdjön ama nagy eszméért, mely magába öleli a szabadság és testvériség tényezőit is, hogy férfias bátorsággal, a hazaszeretet és igazság, a demokraczia nevében harcoljon az egyenlőségért.

A magyar Zsidóságnak immár van olyan organuma, mely méltó red, hogy tolmácsa legyen felekezetünknek, mely a hazai sajtó terén kivívta magának azt a magas polcot, mely joggal illet meg olyan lapot, mely mindenkor hivatásának magaslatán áll, mindenkor kötelességének él és minden tekintetben együtt halad a korral.

Igaz, hogy csak nagy küzdelem árán sikerült az „Egyenlőség“-et odáig emelni, a hol most van; négy évi ernyedetlen szorgalom is csak nagy nehezen gyógyíthatta meg azt a sorvasztó betegséget, mely a mult idők hibái folytán szinte halálos sebeket ejtett e lapokon, de a betegség elmúlt, a sebek behegedtek és az „Egyenlőség“ új életre kelt és egyszersmind új életre ébresztette a felekezetünk iránti buzgóságot oly körökben is, hol ennek az érzelmenek azelőtt alig volt látszatja; zászlaja alá gyűjtötte a hazai zsidóság legkiválóbbjait. Ma már az irodalom s művészet, a tudomány és politikai élet legkitűnőbb egyéniségei gyarapítják az „Egyenlőség“ mindenkor dús tartalmát és büszkén utalhatunk arra, hogy más felekezetbeli igen előkelő írók is szívesen keresték fel soraikkal az „Egyenlőség“-et

Ágai Adolf

Dr. Bácskay Albert

Dr. Bak Izrael

Dr. Berényi Sándor

Dr. Böke Gyula

Dr. Báron Jónás

Büchler Zsigmond

Dr. Chorin Ferencz

Diamant Gyula

Enyedi Mátyás

Eötvös Károly

Dr. Feleki Béla

Dr. Feleki Hugó

Dr. Feleki Sándor

Dr. Farkas Emil

Farkas Albert

Dr. Friedrich Tódor

Dr. Goldziher Ignác

Gerő Károly

Dr. Gruber Lajos

Halász Náthán

Dr. Halász Frigyes

Dr. Herczog Manó

Dr. Jellinek Arthur

Kármán Zoltán

Dr. Klein Gyula

Kiss József

Zadok Kahn

Dr. Kohn Sámuel

Kohn Dávid

Kohn Mihály

Dr. Kayserling M.

Komor Gyula

Dr. Kecskeméti Lipót

Kulinyi Zsigmond

Dr. Löw Immánuel

Dr. Löw Tivadar

Makay Emil

Mezei Ernő

Dr. Mezei Ferencz

Mahler Miksa

Dr. Neumann Ármin

Ifj. Dr. Nenmann Sándor

Dr. Pollák Illés

Dr. Perls Ármin

Perl Soma

Palágyi Lajos

Palóczi Lipót

Dr. Révai Lajos

Dr. Radó Antal

Reininger Simon

Ruth György

Dr. Reiner Ede

Schön József

Schön Dávid

Dr. Seltmann Lajos

Dr. Silberstein Adolf

Dr. Steinherz Jakab

Stern Ábrahám

Strausz Adolf

Dr. Schnitzer Ármin

Singer Zsigmond

Dr. Schreiner Márton

Schwartz Ármin

Sturm Albert

Dr. Stiller Bertalan

Dr. Stiller Mór

Szécsi Ferencz

Szántó Eleázár

Tenczer Pál

Dr. Ullmann Sándor

Vészi József

Veiszföld-Vázsonyi Vilém.

Dr. Visontai Soma

Viola Miksa

stb. képezik az „Egyenlőség“ munkatársainak díszes sorozatát.

E névsor ékebben szól minden dicsérgetésnél; rabbik, írók, költők, tanárok, szaktudósok, országgyűlési képviselők, orvosok, ügyvédek cikkei találkoznak az „Egyenlőség“ hasábjában és lapunk minden számában találhat az olvasó a felekezeti beléltre, a bel- és külföld zsidóságára vonatkozó cikkeket és híreket, mikhez a szépirodalmi közlemények tetemes száma is csatlakozik.

Lapunk programja a teljes egyenlőség, a zsidó vallás reczipiálása és a tökéletes vallásos autonomia. Mindenkor sikra szállunk felekezetünk egységének érdekében, és hogy az egység kérdése manap már annyira megérett, hogy közelebb van kedvező megoldásához, mint valaha, abban bizonyára nagy része van lapunknak is, melynek ugyszólván minden száma hozzájárult ahhoz, hogy a felekezetünk testén husz év óta rágódó baj kiirtása megkönnyíttessék, felébresztve figyelmét a zsidóságnak, mely a mindennapi küzdelmek közepette már-már a tespedés oly állapotába jutott, hogy nem is igen érezte, mikor lelketlen izgatók épen szíve táján akarták belédöfni azt a gyilkos tört, melynek markolatján az egyenetlenkedés és a béketlenkedés kifejezései éktelenkednek.

Felesleges mondanunk, hogy hitfelekezetünk minden ellensége, a mi ellenségünk; sohasem fogunk késni, mihor arról van szó, hogy emeljük fel hangunkat a jogtalan támadások, igaztalan vádak, galád rágalmak ellen. Nem ártalljuk kimondani az igazat felekezetünk híveivel szemben sem mikor szükségessé válik, annál kevésbé azokkal szemben, kik ellenséges áramlat növesztése körül fáradoznak és hitsorsosaink vesztére törnek.

Ha az említettekhez még hozzátesszük azt is, hogy sohasem volt Magyarországon közlöny mely az „Egyenlőség“-éhez hasonló bő tartalommal jelent volna meg, mely oly kimerítő tudósításokat közölt volna a világ minden táján lakó zsidóság sorsáról, mely oly nagy mértékben ismertette volna, meg a zsidóságot a zsidókkal, mint az „Egyenlőség“, azt hisszük, eleget tettünk arra nézve, hogy felekezetünk minden hívét meggyőzzük a felől, hogy lapunk megérdemli ugy az erkölcsi, mint az anyagi támogatást, melyet remélhetőleg Uraságod sem fog tőle megtagadni.

Midőn bátrak vagyunk az „Egyenlőség“-et ismételve becses jóakaratába ajánlani, legyen szabad felkérni arra is, hogy irányítaná barátai és ismerősei figyelmét e lapokra, és kegyeskedjék azon lenni, hogy az „Egyenlőség“-et előfizetésekkel támogassák, megszilárdulását, elterjedését, megnagyobbodását lehetővé tegyék. A legjobb lelkiismerettel biztosíthatjuk, hogy szolgálatot tesz a magyar zsidóságnak, ki e lapok biztosításához járul hozzá.

Az „Egyenlőség“ előfizetési ára:

<i>Egész évre</i>	<i>8 frt</i>
<i>Fél évre</i>	<i>4 „</i>
<i>Negyed évre</i>	<i>2 „</i>

Rabbiknak, tanítóknak és hitközségi tisztviselőknek:

<i>Egész évre</i>	<i>7 frt — kr.</i>
<i>Fél évre</i>	<i>3 „ 50 „</i>
<i>Negyed évre</i>	<i>1 „ 75 „</i>

SZABOLCSI MIKSA

az »Egyenlőség« szerkesztője és kiadótulajdonosa
Budapest, váczai-körút 23. sz.